

Vysoká škola ekonomická v Praze

Diplomová práce

2007

Karel Matějka

Vysoká škola ekonomická v Praze

Fakulta podnikohospodářská

Hlavní specializace: Podniková ekonomika a management

Název diplomové práce:

Řízení rizik v podniku

Vypracoval:

Karel Matějka

Vedoucí diplomové práce:

doc. Ing. Jiří Hnilica Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Řízení rizik v podniku“ zpracoval samostatně a že jsem uvedl všechny použité prameny a literaturu, ze kterých jsem čerpal.

Použitou literaturu a podkladové materiály uvádím v příloženém seznamu literatury.

V Praze dne

---

podpis

OBSAH

ÚVOD **6**

1.1	SOUČASNÝ STAV PROBLEMATIKY A PŘEHLED EXISTUJÍCÍCH MATERIÁLŮ VZTAHUJÍCÍ SE K TÉMATU DIPLOMOVÉ PRÁCE	7
------------	---	----------

1.2	CÍLE DIPLOMOVÉ PRÁCE	8
------------	-----------------------------	----------

1.3	OBSAH DIPLOMOVÉ PRÁCE	9
------------	------------------------------	----------

ŘÍZENÍ BANKOVNÍCH RIZIK **10**

1.4	ROZDĚLENÍ RIZIK	10
------------	------------------------	-----------

1.5	HLAVNÍ ÚKOLY ŘÍZENÍ RIZIK	12
------------	----------------------------------	-----------

1.6	ÚVĚROVÉ RIZIKO	13
------------	-----------------------	-----------

1.6.1	Členění úvěrového rizika	14
-------	--------------------------	----

1.7	KAPITÁLOVÁ PRAVIDLA DLE BASEL A BASEL II	15
------------	---	-----------

1.7.1	Basilejská komise pro bankovní dohled	15
-------	---------------------------------------	----

1.7.2	Basilejská dohoda o kapitálové přiměřenosti 1988 (Basel I)	16
-------	--	----

1.7.3	Basel II	24
-------	----------	----

1.7.4	Souhrn hlavních rozdílů mezi BASEL a BASEL II	31
-------	---	----

1.7.5	Různé přístupy k metodě měření úvěrového rizika	31
-------	---	----

1.7.6	Definice ztráty	34
-------	-----------------	----

1.7.7	Dopady BASEL II na řízení rizik v Českých bankách	34
-------	---	----

DOPAD BASEL II NA POSKYTOVÁNÍ ÚVĚRŮ MALÝM A STŘEDNÍM

PODNIKŮM **44**

1.8	ÚVĚROVÝ PROCES	44
------------	-----------------------	-----------

1.8.1	Posouzení úvěru: rozhodnutí o žádosti o úvěr typu „ano - ne“	44
-------	--	----

1.8.2	Oceňování: stanovení úrokové sazby úvěru	45
-------	--	----

1.8.3	Kontrola: dohled nad vývojem situace dlužníka	47
-------	---	----

1.9	ZÁKLADNÍ PRAVIDLA POSKYTOVÁNÍ ÚVĚRŮ MALÝM A STŘEDNÍM PODNIKŮM	47
1.9.1	Pravidlo 1: Žádat informace	48
1.9.2	Pravidlo 2: Včas předkládat jasnou a úplnou dokumentaci	49
1.9.3	Pravidlo 3: Zkontrolovat obchodní podmínky	51
1.9.4	Pravidlo 4: Aktivně ovlivňovat rating	54
1.9.5	Pravidlo 5: Ujišťovat o svém trvání na úvěru	56

ZÁVĚR	59
--------------	-----------

1.10	SHRnutí VÝSLEDKŮ	59
1.11	SPLNĚNÍ STANOVENÝCH CÍLŮ	60
1.12	DALŠÍ NÁMĚTY PRO ŘEŠENÍ V UVEDENÉ OBLASTI.	61

PŘÍLOHY	64
----------------	-----------

1.13	CO ZNAMENÁ BASEL II PRO ÚVĚROVÁNÍ MALÝCH A STŘEDNÍCH PODNIKŮ Z POHLEDU KOMERČNÍ BANKY	64
1.14	PODROBNĚJŠÍ VYMEZENÍ NĚKTERÝCH POŽADAVKŮ NA ŘÍZENÍ VYBRANÝCH RIZIK	66
1.15	DYNAMIKA ÚVĚROVÉHO VÝVOJE	69
1.16	ANKETA MEZI ČESKÝMI BANKAMI	70
1.16.1	Dotaz	70
1.16.2	ČSOB	71
1.16.3	Česká spořitelna a.s.	71
1.16.4	Českomoravská záruční a rozvojová banka, a. s.	72
1.16.5	BAWAG	72

ÚVOD

Od roku 2007 mají banky a další finanční instituce povinnost počítat kapitálový požadavek k úvěrovému riziku podle nových regulačních pravidel Basel II.

Podle výzkumu společnosti Consulting České spořitelny může díky této skutečnosti až 88% firem od roku 2007 zaskočit dražší úvěr, a to vzhledem ke změně podmínek úvěrování vynucených implementací tohoto nového konceptu.

Součástí konceptu BASEL II je i analýza, zda firma žádající o úvěr má ošetřena podnikatelská rizika a jak funguje její rizikový management. Firmy, které budou schopny dostát požadavkům Basel II, budou mít levnější zdroje financování než ty, které je zatím nezavedly. "Úrokové rozpětí se bude pohybovat od 4 % pro ty nejlepší, až po 12 % pro nejméně připravené," tvrdí např. Šmíd ze společnosti Consulting České spořitelny.

Právě průzkum, který provedla společnost Consulting České spořitelny¹ ukázal, že „... s novými pravidly Basel II se v současné době seznamuje zhruba polovina dotázaných firem, 38 procent o nich vůbec nic neví nebo se na ně nepřipravuje a jen 12 procent firem už je zavedlo do svých procesů řízení ... „.

S novými pravidly BASEL II nebudou mít pravděpodobně problémy velké společnosti, ale spíše střední a malé, které nemohou dostatečně personálně

1.1.1 _____

¹ Průzkum byl prováděn v roce 2006

---

ošetřit rizikový management a nemohou si ani dovolit najmout specializovanou poradenskou firmu, která by jim příslušné procesy zavedla. Dražší úvěry však mohou jejich podnikání citelně zasáhnout.

Firmy se tedy sice nemusejí obávat, že nedostanou peníze, otázkou ovšem zůstává za jakých podmínek (zejména pak za jako úrokovou sazbu). Tyto podmínky se přitom budou odvíjet od toho, jak budou respektovat požadavky banky na informační otevřenost, jak budou v poskytování informací korektní. Podle toho bude ohodnocena jejich rizikovost a stanoveny úrokové podmínky. Samozřejmě že u menších firem bude hrát roli kvalita ošetření rizik, protože jsou na ně mnohem citlivější než velké firmy.

Pozitivní stránkou přípravy na Basel II je to, že i malé a střední firmy jsou díky novým pravidlům nuceny, aby si udělaly pořádek nejen v ošetření rizik, ale i ve výkazech, vlastnické struktuře, zajištění a dalších oblastech, které jsou pro jejich prezentaci důležité. To je samozřejmě využitelné i v dalších oblastech podnikání, nejen v okamžiku žádosti o úvěr.

1.1 Současný stav problematiky a přehled existujících materiálů vztahující se k tématu diplomové práce

Během posledních dvou let bylo spuštěno několik projektů, organizovaných profesními sdruženími podnikatelů (např. Hospodářskou komorou), Ministerstvem financí ČR případně ČNB nebo Bankovní asociací či jednotlivými bankami, které měli za cíl formou analýz a seminářů seznámit podnikatelskou sféru s dopadu BASEL II.

Z těchto projektů² (a na jejich základě) vzniklo mnoho materiálů, které jsou dostupné podnikatelské veřejnosti na internetových stránkách jednotlivých sdružení, na stránkách Ministerstva financí a ČNB.

Současně lze pro studium problematiky dopadu BASEL II využít samozřejmě přímo i dokumenty Basilejského výboru pro bankovní dohled (BCBS) (dostupné na internetových stránkách www.bis.org), resp. národní dokumenty dostupné na stránkách České národní banky (www.cnb.cz).

Velkým zdrojem informací jsou v neposlední řadě i jednotlivé banky a jejich materiály a studie určené pro klienty.

1.2 Cíle diplomové práce

Cílem této diplomové práce je zmapování dopadů implementace BASEL II na poskytování úvěrů, a to zejména malým a středním podnikům, a na základě této analýzy poskytnout základní rady, jak by se malé a střední podniky měli těmto změnám přizpůsobit.

Hlavní důraz je kladem na malé a střední podniky z toho důvodu, že u nich je dopad BASEL II předpokládán jako nejcitelnějším vzhledem ke skutečnosti, že si nemohou z důvodu svých omezených zdrojů dostatečně personálně ošetřit rizikový management a nemohou si ani dovolit najmout specializovanou poradenskou firmu, která by jim příslušné procesy zavedla.

1.1.1 _____

² Jedním z největších projektů byl projekt „Strengthening the Czech Banking Sector - Application of Basel II“ realizovaný ve spolupráci se společností PricewaterhouseCoopers v letech 2004 – 2006; výsledky této studie jsou dostupné na stránkách České bankovní asociace (www.czech-ba.cz)

1.3 Obsah diplomové práce

Diplomová práce je členěna do několika kapitol.

V úvodu se zabývá především posledním vývojem v bankovníctví v oblasti řízení rizik, důvody, proč jsou rizika v bankách řízena a rozdělením rizik. Jsou zde také popsána pravidla řízení rizik stanovené Basilejskou komisí pro bankovní dohled.

V další části je popsán dopad BASEL II na poskytování úvěrů malým a středním podnikům. Je zde nastíněn obecný proces poskytování úvěrů v bankách a pravidla, kterými se banky při poskytování úvěrů řídí, a to s ukázkou změn způsobených novou basilejskou kapitálovou dohodou (NBCA - New Basel Capital Accord Basel II).

Dále je zde popsáno několik pravidel, kterými by se měl zájemce o úvěr řídit.

ŘÍZENÍ BANKOVNÍCH RIZIK

Tato kapitola se zabývá rozdělením a řízením bankovních rizik na českém bankovním trhu.

Vzhledem k tomu, že existují různá pojetí rozdělení bankovních rizik, je v úvodu kapitoly nejprve uvedena definice jednotlivých rizik a je zde shrnuta problematika řízení rizik v českých bankách.

V závěru kapitoly je pak popsán koncept kapitálových pravidel definovaných basilejským koncilem (tzv. BASEL a BASEL II) a jejich dopad na řízení rizik v českých bankách.

1.4 Rozdělení rizik

Rozlišují se čtyři základní kategorie bankovních rizik (viz tabulka). Jak klienta, tak i banku mohou tato rizika postihnout v různé míře. Protože aktivity banky jsou odlišné od činností ostatních tržních subjektů, jsou hlavním předmětem jejího procesního sledování rizika ty položky, kterým zpravidla nevěnují jiné subjekty trhu nejvyšší pozornost

Riziko	Základní charakteristika
Úvěrové	Úvěrové (nebo též kreditní riziko je riziko, že dlužník či protistrana zcela nesplní svůj finanční závazek (úvěr, úroky, či jiné platby dané obchodně závazkovým vztahem). U bank je úvěrové riziko absolutně dominantní,

Riziko	Základní charakteristika
	<p>nejrizikovější je pro ně poskytování úvěrů a garancí.</p> <p>Vedle nebezpečí nedodržení závazků ze strany klienta může tato situace nastat i v důsledku chybného rozhodnutí banky.</p>
Tržní	<p>Změnami cen a ostatních faktorů finančních trhů může docházet ke změnám rozvahových a podrozvahových položek banky. Součástí této rizikové kategorie jsou rizika měnová a úroková.</p>
Likvidity	<p>Likvidita je schopnost subjektu krýt peněžními prostředky jeho závazky v potřebné výši a v požadovaném čase. Nedostatek likvidity tuto schopnost narušuje. Likvidnost udává rychlost přeměny.</p>
Operační, právní a ostatní	<p>Operační riziko je determinováno ztrátami plynoucími z nepřiměřených nebo chybných vnitřních procesů, systémů a lidského faktoru nebo z vnějších událostí, včetně rizika právního. Tato kategorie nezahrnuje riziko strategické a reputační. Legislativně musí banka dbát na to, aby svou činnost vykonávala v souladu s platnými právními předpisy a preventivně minimalizovala podvody a neetické chování klientů. Smluvní riziko patří k právním rizikům.</p>

1.5 Hlavní úkoly řízení rizik

V souladu s nařízenímí České národní banky je banka povinna soustavně řídit riziko³

- a) úvěrové, tržní, operační, likvidity a koncentrace, a
- b) další významná rizika, kterým je nebo může být vystavena, zejména riziko reputační, strategické, spojené se zdroji kapitálu a financováním nebo spojené s účastí v konsolidačním celku, včetně rizika operací se členy téhož konsolidačního celku, ledaže pro banku není dané riziko relevantní nebo významné.

Pro krytí těchto rizik (kterým je nebo může být vystavena) pak banka udržuje přiměřenou výši kapitálu.

Při omezování a krytí rizik pak banka zohledňuje faktory, které ovlivňují výsledky vyhodnocování či měření podstupovaných rizik, a to

- c) tvorby opravných položek a dalších úprav ocenění aktiv a tvorby rezerv k podrozvahovým položkám,
- d) používání vlastních odhadů a modelů,
- e) zohledňování výsledků testů, včetně vlivu výsledků testu úrokového šoku a dalších
- f) stresových testů, a

1.1.1 _____

³ Podrobnější vymezení některých požadavků na řízení vybraných rizik je uvedeno v příloze.

---

g) případného zohledňování efektů z rozložení (diverzifikace) rizik.

Kontrolní mechanismy a kontrolní činnosti, které banka pro řízení svých rizik uplatňuje, přitom banka vytváří interně a nejsou tedy jasně vymezeny legislativou české národní banky. ČNB pouze vyžaduje⁴, aby kontrolní činnosti byly součástí běžné (každodenní) činnosti banky a zahrnovaly zejména:

- a) kontrolu po linii řízení,
- b) přiměřené kontrolní mechanismy pro jednotlivé procesy, například kontrolu dodržování právních a vnitřních předpisů a limitů, kontrolu schvalování a autorizace transakcí nad stanovené limity, kontrolu průběhu činností a transakcí, ověřování detailů transakcí, ověřování výstupů používaných systémů a modelů řízení rizik, pravidelnou rekongiliaci;
- c) fyzickou kontrolu; fyzická kontrola se zaměřuje zejména na omezení přístupu k hmotnému majetku, cenným papírům a jiným finančním aktivům a na pravidelné inventury majetku.

1.6 Úvěrové riziko

Dominujícím typem rizika v činnosti finančního zprostředkovatele stále zůstává úvěrové riziko. Úvěrové riziko je rizikem ztráty v důsledku neschopnosti nebo neochoty smluvního partnera splnit sjednané podmínky kontraktu. Významným aspektem moderních přístupů k řízení úvěrového rizika

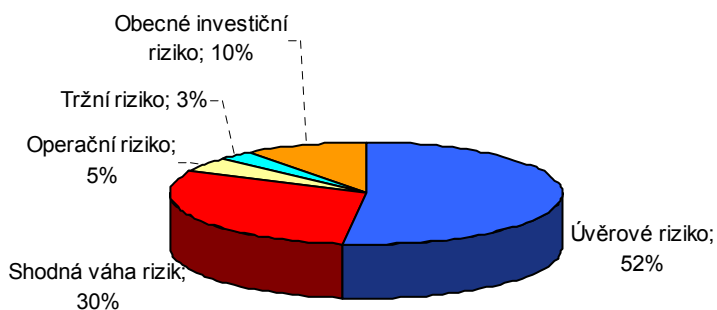
1.1.1 _____

⁴ OPATŘENÍ ČESKÉ NÁRODNÍ BANKY Č. 3 ZE DNE 25. KVĚTNA 2006, K VNITŘNÍMU ŘÍDICÍMU A KONTROLNÍMU SYSTÉMU INSTITUCE ELEKTRONICKÝCH PENĚZ

---

je vědomí souvislosti jeho výskytu se současným výskytem ostatních finančních rizik. Níže v textu uvádím některé souvislosti úvěrového rizika s jinými finančními riziky.

Studie Boston Consulting Group z roku 2001⁵ vyhodnotila, že pro banky je úvěrové riziko stále nejdůležitější rizikovou kategorií, kdy 52 % oslovených bank, investičních společností a pojišťoven označilo úvěrové riziko jako nejdůležitější typ rizika:

1.6.1 Členění úvěrového rizika

Úvěrové riziko se člení na :

- přímé úvěrové riziko - klasické riziko ztráty ze selhání partnera u příslušných rozvahových položek (úvěry, půjčky, směnky, dluhopisy, aj.);

1.1.1 _____

⁵ From Risk Taker to Risk Manager - Ten Principles for Establishing a Comprehensive Risk Management System for Banks

-
- riziko úvěrových ekvivalentů - riziko ztráty ze selhání partnera u podrozvahových položek, např. u poskytnutých záruk, akreditivů, derivátů;
  - riziko změny úvěrového hodnocení - riziko ztráty ze ztížené možnosti získat za přijatelné náklady finanční prostředky, které je důsledkem snížení oficiálního ratingového hodnocení.
  - vypořádací riziko - riziko ztráty ze selhání finanční transakce ve fázi vypořádání, kdy příslušná hodnota byla partnerovi dodána, ale smluvní protihodnota z jeho strany ještě není k dispozici.
  - riziko úvěrové angažovanosti - riziko ztráty z nadměrné úvěrové expozice zaměřené jen na určité partnery, státy, sektory, apod.

1.7 Kapitálová pravidla dle Basel a Basel II

1.7.1 Basilejská komise pro bankovní dohled

V zemích G-10 se otázkou mezinárodních standardů chování finančních institucí a bankovního dohledu zabývá Basilejská komise pro bankovní dohled (Basel Committee for Banking Supervision, BCBS) založená v roce 1974. BCBS je nadnárodní organizace založená centrálními bankami tzv. skupiny G10, tj. 10 nejvyspělejších ekonomik světa, která působí při Bank for International Settlements ve švýcarské Basileji. Komise je složená z guvernérů centrálních bank nebo jiných institucí majících ve svých kompetencích bankovní dohled v členských zemích⁶.

1.1.1 _____

⁶ Členskými zeměmi jsou USA, Kanada, Belgie, Velká Británie, Lucembursko, Švýcarsko, Španělsko, Itálie, Nizozemí, Francie, Japonsko, Německo a Švédsko.

Komise nevykonává nadnárodní bankovní dohled ani neplní funkce nadnárodní centrální banky. Jejím nejdůležitějším posláním je vypracování a doporučení obecných mezinárodních standardů bankovního dohledu a konzultace jednotlivým centrálním bankám.

Hlavním cílem Komise je harmonizovat základní principy bankovní supervize ve všech vyspělých ekonomikách a přispět ke konvergenci různých systémů regulace bankovního sektoru.

V současné době Komise soustředila svůj zájem především na 2 oblasti – prosazení stabilních obecných principů a metodologie dohledu nad bankovním sektorem i mimo skupinu G10 a implementace principů měření bankovních rizik a s tím spojené vytvoření pravidel pro kapitálovou přiměřenost bank.

1.7.2 Basilejská dohoda o kapitálové přiměřenosti 1988 (Basel I)

Basilejská komise pro bankovní dohled připravila první verzi návrhu Dohody o kapitálové přiměřenosti v prosinci 1987. Jednalo se o výsledek její mnohaleté spolupráce s orgány bankovního dohledu zemí G-10. Za zmínku stojí také spolupráce s orgány Evropského společenství, neboť ve stejné době byla připravována pravidla pro minimální kapitál požadovaný v Evropském společenství. V červenci 1988 byla vydána konečná verze dokumentu „International Convergence of Capital Measurements and Capital Standards“, dnes známá pod názvem Dohoda o kapitálové přiměřenosti nebo též Basel I. Dohoda začala platit již od doby své publikace, přičemž do roku 1992 bylo tzv. přechodné období. Všechny podmínky a pravidla vyžadovaná Dohodou měly být plně implementovány do konce roku 1992.

Důvodem pro vytvoření pravidel pro minimální kapitál banky byla „snaha posílit spolehlivost a stabilitu mezinárodního bankovního systému“⁷. Druhým důvodem bylo umožnění rovného podnikání za stejných podmínek všem bankám. Nový systém měl být aplikovatelný pro banky v zemích celého světa, přičemž pravidla měla být v různých zemích konzistentní a neumožňovat konkurenční nerovnosti mezi jednotlivými bankami.

Požadavky Basilejské dohody se týkají především bank v členských zemích Komise. V zemích Evropské unie ale došlo k jejich plošné aplikaci, neboť převážná část těchto pravidel byla převzata na základě direktivy 89/647/EEC.

Požadovaná hladina kapitálu

Minimální kapitál, kterým musí banka disponovat, je stanoven jako 8 % rizikově vážených aktiv. Je to minimální hranice, pod kterou nesmí kapitál banky nikdy a za žádných okolností klesnout. Očekává se, že banky budou ve skutečnosti udržovat vyšší hladinu kapitálu, než je požadováno, aby se vyhnuly nutnosti jeho náhlého navýšování v případě nepříznivého vývoje rizikového profilu banky. Basel I také nechává regulátorům pravomoc požadovat vyšší kapitál, pokud dojdou k závěru, že tomu rizikový profil odpovídá.

Přípustný kapitál

Kapitál, který je z hlediska kapitálové přiměřenosti uznatelný, je také definován ve znění dohody „International Convergence of Capital Measurements and Capital Standards“ Vzhledem k rozdílům v účetnictví mezi jednotlivými zeměmi je přesné znění vždy vymezeno regulátorem podle

1.1.1 _____

⁷ International Convergence of Capital Measurements and Capital Standards

---

místních účetních standardů⁸Uznatelný kapitál se skládá ze dvou skupin– Tier 1 a Tier 2 kapitálu.

Nejdůležitější součástí je tzv. hlavní kapitál (Tier 1), kam může v závislosti na místních účetních pravidlech spadat splacený základní kapitál, splacené emisní ážio, nerozdělený zisk ověřený auditem a rezervní fondy tvořené neúčelově ze zisku. Tato suma se obvykle snižuje o neuhrazenou ztrátu minulých let, ztrátu běžného období, vlastní akcie a podíly a goodwill.

Další součásti kapitálu mohou být uznány jako takzvaný doplňkový kapitál (Tier 2). Tento kapitál může být a v mnoha případech je stejně kvalitní jako Tier 1, ale definice jednotlivých součástí jsou mnohem více závislé na legislativě a daňovém systému konkrétní země. Jeho použití je tak méně transparentní a jeho výše není patrná z publikovaných finančních výkazů banky. Zahnutí kapitálu do Tier 2 je podmíněno souhlasem národního regulátora. Obecně do Tier 2 kapitálu spadají rezervy až do výše 1,25 % rizikově vážených aktiv, ostatní kapitálové fondy a po splnění určitých podmínek emitovaný podřízený dluh. Výše Tier 2 kapitálu může dosahovat maximálně 50 % celkového kapitálu.

Výše kapitálu banky musí být posuzována na konsolidovaném základě v celé bankovní skupině. Investice do poboček a ostatních společností působících na bankovním trhu mimo konsolidovanou skupinu do celkového kapitálu zahrnutý být nemohou, a to z důvodu zamezení dvojímu započítávání těchto investic do kapitálu.

1.1.1 _____

⁸ V České republice je oblast kapitálové přiměřenosti upravena ve vyhlášce ČNB 522/2004 Sb

---

Rizikově vážená aktiva

Rizikový profil banky pro účely určení kapitálové přiměřenosti byl až do roku 1996 odvozován od výše úvěrového rizika. Komise zde zvolila pouze jedinou metodu, a to metodu rizikově vážených aktiv. Všechna aktiva, rozvahová i podrozvahová, byla rozdělena do pěti skupin podle své kvality a tím i výše rizika, které nesou. Toto rozdělení učinila Komise ve znění Dohody, přičemž připustila pouze několik výjimek.⁹ Každé skupině byla přiřazena váha, s jakou bude do výpočtu kapitálového požadavku vstupovat. Pro jednotlivé kategorie bylo použito vah 0, 10, 20, 50 a 100%.

Dodatek o zahrnutí tržního rizika do kapitálové přiměřenosti

K výrazné úpravě znění Dohody o kapitálové přiměřenosti došlo v lednu 1996, kdy byla publikována konečná verze dodatku „Amendment to the Capital Accord to incorporate market risks“. Na základě tohoto dokumentu byly obchodní aktivity banky vyjmuty z úvěrového rizika a byl pro ně vytvořen speciální kapitálový požadavek. Komise se tak snažila zohlednit diametrální odlišnost mezi úvěrovým a tržním rizikem a lépe tak provázat kapitálový požadavek se skutečným rizikem banky. Banky toto nové schéma musely implementovat do konce roku 1997.

Tržní riziko bylo v tomto dodatku definováno jako „riziko ztráty v rozvahových i podrozvahových pozicích pramenící z pohybu tržních cen“.¹⁰ Nový kapitálový požadavek tak pokrývá zejména obchody s finančními

1.1.1 _____

⁹ Určení váhy těchto aktiv je v kompetenci národních regulátorů

¹⁰ Amendment to the Capital Accord to incorporate market risk

---

instrumenty vázanými na úrokové sazby, obchody s cennými papíry, devizové obchody nebo obchody s komoditami. Rizikovost banky je vyhodnocována na základě velikosti otevřených pozic v těchto instrumentech.

Vytvoření tohoto dodatku je prvním momentem v historii výpočtu kapitálové přiměřenosti, kdy je bankám dána možnost využít své interní přístupy. Zatímco u úvěrového rizika je způsob výpočtu kapitálového požadavku do všech detailů nadefinován Komisí, u tržního rizika je bankám ponechána možnost volby mezi dvěma přístupy. Standardizovaná metoda sice ještě používá podobný přístup jako je tomu u úvěrového rizika, pokročilá metoda již umožňuje bankám využívat vlastní výpočty a modely tržního rizika. Banky ale budou muset splnit sadu požadavků na kvalitu těchto modelů i na vyspělost řízení svých rizik.

Zahrnutí jiných rizik

Kapitálový požadavek v Basel I byl odvozován pouze od úvěrového rizika, od roku 1996 též od tržního rizika. To však neznamená, že by operační a jiná rizika byla zcela opomenuta. Požadavek na 8 % kapitálu byl stanoven dostatečně vysoko, aby pokrýval i případné operační či jiné ztráty. Navíc byla centrálním bankám jednotlivých zemí dána možnost zvýšit minimální kapitál, pokud by ostatní rizika signifikantně zvyšovala rizikový profil banky.

Toto uspořádání mělo své nesporné výhody ve své jednoduchosti a snadné aplikovatelnosti, na druhou stranu zde byly i značné nevýhody. Vycházelo se totiž z předpokladu, že úvěrové a operační riziko jsou na sobě přímo úměrně závislé, což nemusí být vždy pravda. Selhání tohoto předpokladu může vést ke značnému podhodnocení operačního, a tím i celkového rizika. Druhý problém tohoto pojetí je spojen s procyklickým působením minimálního kapitálu na ekonomiku. Většinou platí, že v době recese je úvěrové riziko vyšší, z čehož

---

poté pramení i vyšší požadovaný kapitál. Implicitní zahrnutí operačního rizika tak ještě amplitudu ekonomického cyklu zvyšuje, přičemž ale reálný důvod v podobě vyššího operačního rizika neexistuje.

Proč již Basel I nevyhovoval?

Dohoda o kapitálové přiměřenosti měla na bankovní sektor rozsáhlý dopad.

V relativně krátké době byla její pravidla respektována po celém světě. „Dva základní cíle Dohody – zajištění dostatečné hladiny kapitálu a umožnění rovných podmínek podnikání – byly dosaženy.“¹¹ Postupem času se ale pravidla ustavená Dohodou dostávala do konfliktu s mnohem sofistikovanějšími interními přístupy bank a rozdíly mezi regulatorním a ekonomickým kapitálem se výrazně prohlubovaly.

1.7.2..1 NÍZKÁ SOFISTIKOVANOST

Z tohoto pohledu základním nedostatkem současného konceptu výpočtu kapitálové přiměřenosti byla jeho nízká sofistikovanost v porovnání s nejnovejšími trendy v bankovním sektoru. Jak je uvedeno přímo v úvodu Dohody z roku 1988, „systém vah byl udržen co možná nejjednodušší“¹² Tento způsob stanovení kapitálového požadavku v době svého vzniku z hlediska výše zmíněných cílů Basilejské dohody s dostatečnou přesností pokrýval riziko banky. Jednoduchost systému měla svá pozitiva v podobě rozsáhlého uplatnění tohoto jednotného rámce na bankovní sektor prakticky po celém světě. Na druhou stranu, tato jednoduchost neumožňuje dostatečně citlivě oceňovat

1.1.1 _____

¹¹ The New Basel Capital Accord: an explanatory note, str. 11

¹² International convergence of capital measurements and capital standards,

---

skutečná rizika, kterým se banky vystavují. V současné době, kdy si Komise klade rozsáhlejší cíle v porovnání s těmi původními, ale již tato metoda není schopna z několika důvodů celý rizikový profil bank postihnout.

Pouze 5 vah ve spojení s jejich stávajícím rozložením a přiřazenými aktivy nemůže dostatečně rozlišovat mezi jejich kvalitou a tím dovoluje růst pohledávek nízké kvality bez adekvátního dopadu na kapitálovou vybavenost banky. Banky tak mohou i úmyslně zvyšovat svá rizika a využívat rozdíl mezi kapitálovým požadavkem plynoucím z Dohody a vyšším kapitálovým požadavkem odpovídajícím jejich skutečnému stupni rizikivosti. Banky, které obezřetně řídí tato svá rizika a neumožní jejich nárůst, se tak dostávají do konkurenční nevýhody.

1.7.2..2 NESCHOPNOST REAGOVAT NA NEJNOVĚJŠÍ TRENDY

Pravidla rizikového vážení aktiv umožňují pouze minimálně zohlednit ve výši kapitálu zajištění aktiv. To je zdůvodněno tím, že „s ohledem na rozdílné zkušenosti s cenovou stabilitou fyzického a finančního zajištění není možné všeobecně uznávat zajištění v systému rizikového vážení aktiv“¹³. Stejně tak pojem sekuritizace aktiv stávající koncept vůbec nezná, do značné míry nerozlišuje mezi bonitou jednotlivých dlužníků, kvalitou pohledávek a dobou splatnosti závazků.

1.7.2..3 NEDOSTATEČNÉ ZAHRNUTÍ OSTATNÍCH RIZIK

Klíčovými faktory ve vývoji rizika bank jsou především rostoucí škála poskytovaných produktů a služeb, komplexita finančních transakcí, vzájemná

1.1.1 _____

¹³ International convergence of capital measurements and capital standards

---

propojenost bankovního sektoru a nové metody řízení všech druhů rizik. V okamžiku, kdy se tyto okolnosti staly nedílnou součástí bankovního prostředí, výpočet kapitálového požadavku nejjednodušší metodou rizikově vážených aktiv se stal velmi nepřesným odhadem skutečného rizika banky.

Nepřesnost souvisí také s tím, že minimální požadovaný kapitál je nyní stanovován pouze na základě úvěrového rizika banky. Celý koncept je založen na předpokladu, že úvěrové riziko je pro banku dominantní a že 8% hranice kapitálu poskytuje dostatečné krytí i pro ostatní rizika banky. Jak ukázal vývoj, ztráty z ostatních rizik, zejména z operačního, mohou mít na banku stejně vážný dopad jako ztráty úvěrové. Zahnutí těchto rizik může výrazně změnit celý rizikový profil banky, což by se mělo projevit i na výši požadovaného kapitálu.

1.7.2..4 NÍZKÁ MOTIVACE PRO BANKY

Nedostatkem stávající Dohody je také nízká motivace pro banky zlepšit jejich systémy sledování a řízení rizik. Metody řízení všech rizik, propracovanost modelů a úroveň vnitřních systémů bank má obrovský dopad na snížení rizika. To ale v současném kapitálovém požadavku není vůbec zohledněno. Banky tak nejsou motivovány k vývoji svých systémů a ke zlepšování řízení rizik, neboť kapitálový požadavek se v jednotlivých případech neliší.

Z tohoto pohledu by přepracování Dohody o kapitálové přiměřenosti mělo nejen potenciál přizpůsobit výši minimálního kapitálu skutečným rizikům, kterým je banka vystavena, ale též banky motivovat ke zdokonalování vnitřních systémů a tím přispět ke snížení rizika a růstu stability bankovního sektoru.

1.7.3 Basel II

Nová basilejská kapitálová dohoda (NBCA - New Basel Capital Accord), zvaná také Basel II, reflektuje výše uvedené nedostatky, a to zejména nutnost reagovat na neustále se měnící finanční trhy s cílem zvýšit bezpečnost a stabilitu finančních systémů, posílit konkurenční rovnost mezi bankami a umožnit komplexnější přístupy řízení rizik pro regulační účely. NBCA má nahradit stávající platnou Basilejskou kapitálovou dohodu (Basel Capital Accord), která vychází v oblasti stanovení kapitálových požadavků pro úvěrové riziko z jednoduché metodiky rizikových vah a zahrnuje stanovení kapitálových požadavků na tržní riziko. Z Basilejské kapitálové dohody vychází i stávající platné opatření ČNB týkající se obezřetného podnikání bank v České republice ¹⁴.

Hlavní důraz klade NBCA na měření rizik a podporu zlepšování řízení rizik v bankách. Citlivější přístup pro měření rizik by měl přinést zejména úsporu kapitálu, který by však byl použit pro potřebu krytí nově zahrnutého operačního rizika. Významné rozšíření současného působení nastalo i v zahrnutí nejen rizik banky samotné, ale i celé konsolidované bankovní skupiny. Navíc dovoluje NBCA po splnění určitých kvalitativních omezení využití vlastních modelů pro řízení úvěrových rizik.

Evropské společenství s cílem zajistit jednotnou aplikaci nového konceptu kapitálové přiměřenosti (NBCA) převzalo tento v zásadě celý koncept do návrhů směrnic evropské komise a po schválení Evropským parlamentem bude

1.1.1 _____

¹⁴ vyhláška České národní banky č. 522/2004 Sb., kterou se stanoví pravidla obezřetného podnikání ovládajících osob na konsolidovaném základě

---

novelizované znění směrnic povinně implementováno do právních řádů členských zemí ES. Česká republika musí jako členská země ES implementovat pravidla stanovená směrnicemi ES, a proto je třeba počítat s jejich zavedením.

Nová basilejská kapitálová dohoda je primárně rozdělena do třech pilířů.

- 1. pilíř - minimální kapitálové požadavky
- 2. pilíř - proces dozoru
- 3. pilíř - tržní disciplína

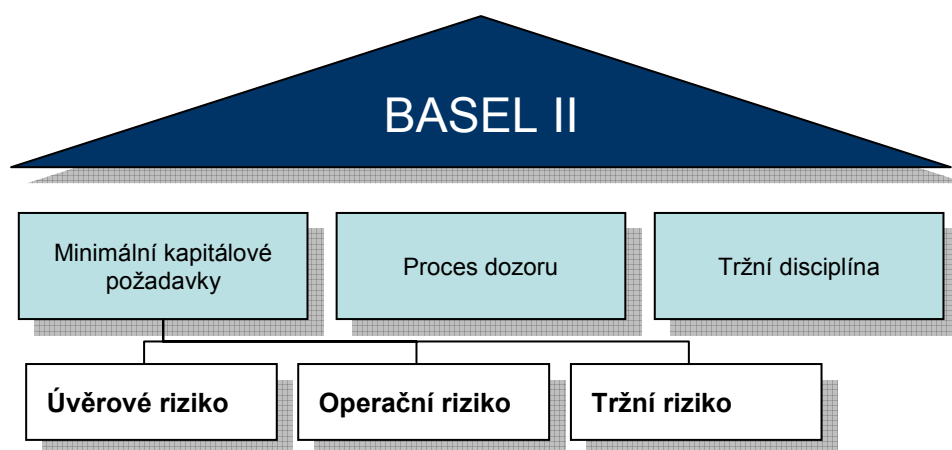

Schéma 1 Struktura BASEL II

1. pilíř - minimální kapitálové požadavky

První pilíř, který je přímým pokračováním Basel I, se soustřeďuje na nové **metody měření rizik a stanovení kapitálového požadavku pro úvěrové a operační riziko.**

První pilíř rozšiřuje okruh rizik, proti nimž banka musí držet kapitál i škálu metod, jež může pro výpočet kapitálového požadavku zvolit. Současný koncept

slouží jako nástroj pro omezení úvěrového a tržního rizika, přičemž banka má jediný předepsaný postup pro měření **úvěrového rizika** a dvě možnosti měření **rizika tržního**. Oba principy měření tržního rizika zůstaly zachovány. Nově se počítá se zahrnutím rizika operačního a umožňuje se, aby si banka vybrala ze tří postupů jeho měření. Také **úvěrové riziko** bude možné kvantifikovat třemi metodami. Nejjednodušší, tzv. **standardizovaná metoda** bude povinná pro všechny banky, pokud si se souhlasem regulátora nevyberou metodu sofistikovanější.

Výběr vyspělejších metod měření rizik však musí být podložen dostatečně dlouhými časovými řadami, zkoumáním vlastností příslušných pravděpodobnostních rozdělení a kvantifikací jejich charakteristik.

Jednotlivé metody pro okruhy rizik jsou popsány v následující tabulce¹⁵:

Riziko	Metoda	Popis
Úvěrové riziko	Standardizovaný přístup (SA - Standardised Approach)	<ul style="list-style-type: none"> nejjednodušší, rizikové váhy subjektů se odvíjejí od ratingů, které stanoví exportní agentury (ECA - Export Credit Agencies) a externí ratingové agentury (ECAI - External Credit Assessment Institutions). Způsobilost ratingů těchto

1.1.1 _____

¹⁵ Zpracováno na základě materiálů ČNB

(http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/dohled_fin_trh/bankovni_dohled/bankovni_dohled/stanoviska_cnb/stanoviska_cnb_nbca_char.html)

Riziko	Metoda	Popis
	<p>Přístup založený na interním ratingu (zkráceně IRB „internal rating based“ přístup)</p>	<p>agentur schvaluje kompetentní orgán (orgán dozoru).</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ použití podmíněno souhlasem kompetentního orgánu (orgánu dozoru). <p>a) Základní metoda (FIRB - Foundation IRB Approach) - měření rizika postaveno na využití vlastních odhadů pravděpodobnosti selhání klienta. Ostatní ztrátové charakteristiky stanovuje orgán dozoru.</p> <p>b) Pokročilá metoda (AIRB - Advanced IRB Approach) - měření rizika postaveno na využití vlastních bankou prováděných ratingů klientů. Banka sama odhaduje všechny prvky pro stanovení rizikových vah (zejména pravděpodobnost selhání klienta a ztrátu při selhání).</p>
Operační riziko	Přístup základního ukazatele (BIA -	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kalkulace kapitálového požadavku jako pevného procenta z čistého příjmu banky (15 % 3letého průměru součtu

Riziko	Metoda	Popis
	Basic Indicator Approach)	čistého úrokového a čistého neúrokového příjmu).
	Standardizovaný přístup (STA - Standardised Approach)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kapitálový požadavek se počítá samostatně pro jednotlivé obchodní linie, jako stanovené procento.
	Alternativní standardizovaný přístup (ASA - Alternative Standardised Approach)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ orgán dozoru může bance povolit, při naplnění obecně stanovených kritérií, použití jiného - alternativního indikátoru (na bázi objemu úvěrů) pro stanovení kapitálového požadavku pro obchodní linie komerční či retailové bankovníctví
	Pokročilé přístupy k měření (AMAs - Advanced Measurement Approaches)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ umožňuje bankám použít různé vlastní interní metody či modely, avšak vždy po předchozím ověření splnění stanovených, tzv. kvalifikačních požadavků na model a schválení modelu orgánem dozoru.
Tržní riziko		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mění se definice obchodního portfolia (nově bude možné zařadit všechny nástroje, které banka drží za účelem

Riziko	Metoda	Popis
		obchodování a je schopna je minimálně denně přeceňovat) a stanovování kapitálového požadavku v případě příliš malého obchodního portfolia (možnost stanovovat stejným způsobem jako k bankovnímu portfoliu). Metody měření tržního rizika zůstávají beze změny (nově je zahrnuto pouze úrokové riziko bankovní knihy).

2. pilíř - proces dozoru

Druhý pilíř je zaměřen na proces hodnocení dostatečnosti kapitálu dané banky orgánem dozoru a na spolehlivost a kvalitu řídicích a kontrolních mechanismů banky. Banka by měla mít dle pilíře 2 zavedeny odpovídající vnitřní procesy, které jí umožní vyhodnotit adekvátnost jejího interního kapitálu s ohledem na podstupovaná rizika (tzv. Capital Adequacy Assessment Process - CAAP). Orgán dozoru posuzuje CAAP a jeho výstupy a má (kromě jiných opatření k nápravě) právo stanovit kapitálový požadavek vyšší než činí propočítání banky, považuje-li kapitálový požadavek stanovený bankou za nedostatečný vzhledem k jejímu celkovému rizikovému profilu. Limit kapitálové přiměřenosti 8 % hodnoty rizikově vážených aktiv bude nadále považován za absolutní minimum.

Předpokládá se, že každé bance budou individuálně stanoveny dvě hodnoty kapitálové přiměřenosti, obě nad hranicí 8 %. Jedna by měla představovat jakési minimum pro danou banku a pokles pod tento limit by měl okamžitě

---

vyvolat velmi razantní zásah ze strany regulátora. Druhá hodnota by pak měla vyjadřovat něco jako optimum, kolem něhož by kapitálová přiměřenost banky měla oscilovat za standardních podmínek. Nastavení těchto individualizovaných limitů bude velmi zodpovědný úkol kromě jiného i z toho důvodu, že postup nebude nikdy plně algoritmizovatelný, a proto v něm vždy bude určitý prostor pro úsudek regulátora.

3. pilíř - tržní disciplína

Třetí pilíř je zaměřen zejména na problematiku transparentnosti a zveřejňování informací bankami. Cílem je prohloubit tržní disciplínu tím, že banky budou o sobě uveřejňovat více informací, aby všichni účastníci trhu získali lepší přehled zejména o rizikovém profilu banky a adekvátnosti její kapitálové pozice. Nový koncept stanoví požadavky na uveřejňování v různých oblastech, včetně uveřejňování metod použitých při propočtu kapitálové přiměřenosti. Základní požadavky na uveřejňování se vztahují na všechny banky. Banky, které používají vlastní postupy měření a omezování rizik, mají povinnost uveřejňovat další specifické informace k používaným tzv. pokročilým metodám.

Třetí pilíř je velmi důležitý z důvodu, že trh může vůči bankám sehrát velmi významnou disciplinující úlohu, avšak jen tehdy, když má dostatek aktuálních dat pro každodenní hodnocení bank. Implementování požadavků obsažených ve třetím pilíři by mělo vést k tomu, aby banky vydávaly výroční zprávy s daleko menším časovým odstupem od roční účetní závěrky než dosud a také k tomu, aby v nich zveřejňovaly informace, o svých akcionářích, majetkových vazbách, obchodních aktivitách a finanční situaci s podstatně vyšší vypovídací hodnotou než v současnosti.

1.7.4 Souhrn hlavních rozdílů mezi BASEL a BASEL II

Posun paradigmatu mezi stávajícími a novými pravidly ukazuje následující tabulka:

STÁVAJÍCÍ PRAVIDLA	NOVÁ PRAVIDLA
<ul style="list-style-type: none"> Orientace na jediné měřítko rizika 	<ul style="list-style-type: none"> Větší důraz na interní metodiku banky, revizi dohledem & tržní disciplínu
<ul style="list-style-type: none"> Jednotná pravidla pro všechny 	<ul style="list-style-type: none"> Flexibilní, nabídka různých přístupů, kapitálové zvýhodnění za dobré řízení rizik
<ul style="list-style-type: none"> Hrubá struktura 	<ul style="list-style-type: none"> Citlivější zachycení rizik

Tabulka 2 Posun paradigmatu mezi BASEL a BASEL II

1.7.5 Různé přístupy k metodě měření úvěrového rizika

Vzhledem k tomu, že úvěrové riziko představuje hlavní zdroj problémů v bankách, je jeho měření a následný výpočet velikosti očekávané ztráty pro banku rozhodující.

Složky úvěrového rizika a velikost resp. výpočet očekávané ztráty ukazuje následující schéma:

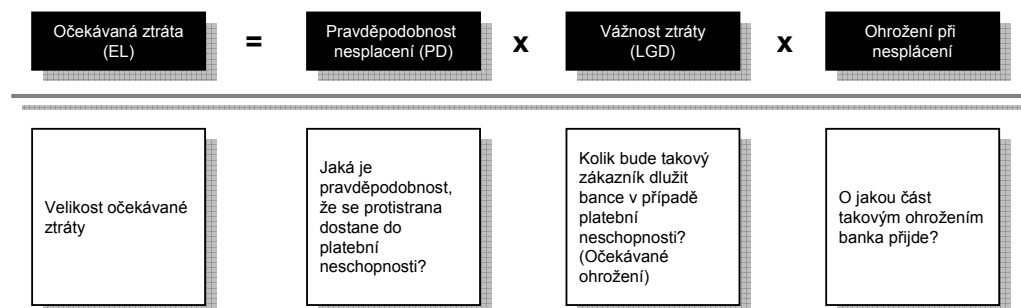

Schéma 2 Výpočet očekávané ztráty

Podle předpisů Basel II lze kapitálový požadavek vyplývající z úvěrového rizika vypočítávat buď podle „standardního přístupu“ definovaného dohodou Basel, nebo podle takzvaných přístupů typu IRB (přístupy „založené na interním ratingu“; metody měření rizika vyvinuté samotnými bankami na základě statistických dat o rizicích).

Schéma 3 Možné přístupy k výpočtu podle BASEL II

Standardní přístup

Standardní přístup je zdokonalením v současné době používaného regulatorního přístupu. Novým prvkem je ovšem využití ratingu expozic, které provádějí ratingové agentury uznané regulátorem (Standard & Poor's, Moody's, Fitch Ratings atd.).

Příjemcům úvěrů se tedy podle jejich dosaženého ratingu přiřazuje váha 20, 50, 100 nebo dokonce i 150 %.

Příjemcům úvěrů, kteří nedisponují externím ratingovým ohodnocením, se jednotně přiděluje riziková váha 100 % (odpovídá kapitálovému požadavku ve výši 8 %).

$$\text{Kapitálový požadavek} = \text{Výše úvěru} \times \text{Riziková váha} \times \text{Kapitálová přiměřenost} = 8\%$$

Schéma 4 Výpočet povinné kapitálové rezervy podle standardního přístupu

---

V České republice existuje jen velice málo firem, které mají externí rating. Pro převážnou část klientů z podnikové sféry žádajících o úvěr to znamená jednotnou rizikovou váhu ve výši 100%.

A tím se také dostáváme ke slabině tohoto přístupu: Kvůli nedostatečnému rozlišení podle bonity příjemců úvěrů prakticky nelze vypočítat adekvátní kapitálovou rezervu, odpovídající individuálnímu rizikovému profilu příslušné banky.

Ve výsledku se výpočet kapitálového požadavku podle standardního přístupu odlišuje od výpočtu dle platných předpisů (Basel I) jen nepatrně.

Přístup „založený na interním ratingu“

Přístupy typu IRB („internal rating based“) – základní i pokročilý – dovolují bankám, které jsou schopny statisticky změřit příslušné riziko určitého financování, aby svou kapitálovou vybavenost upravovaly adekvátně dle svého individuálního rizika.

Za předpokladu „dobrého“ úvěrového portfolia (dobrá bonita klientů, dostatečné zajištění) vyplývá pro banky – ve srovnání se standardním přístupem – nižší kapitálový požadavek.

Celkový pohled na jednotlivé složky úvěrového rizika a příslušný výpočet očekávané ztráty ukazuje následující schéma:

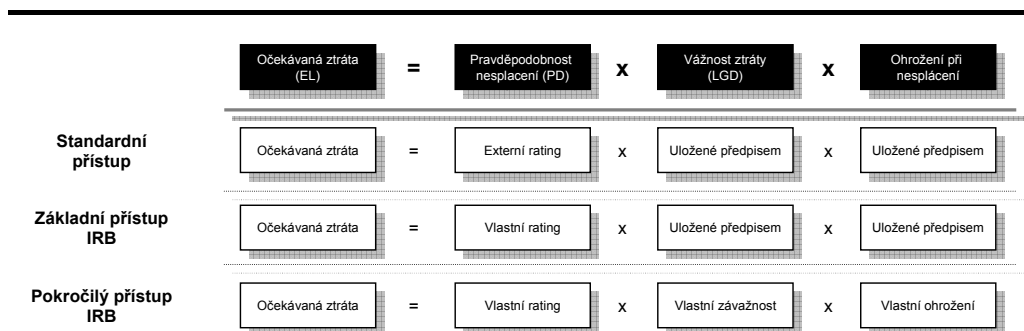

Schéma 5 Složky úvěrového rizika a výpočet očekávané ztráty

1.7.6 Definice ztráty

Kritickým pro základní i pokročilý přístup dle interních ratingů je bankou provedený vlastní odhad „pravděpodobnosti selhání“ dlužníka.

Za selhání určitého dlužníka se považuje jedna či více z následujících událostí:

- Zjištění, že dlužník pravděpodobně nesplatí své dlužné pohledávky (jistinu, úroky nebo poplatky) v plné výši;
- Vznik úvěrové ztráty, jako odpis, specifická opravná položka, vynucená restrukturační zahrnující prominutí nebo odložení splátek jistiny, úroků nebo poplatků;
- Dlužník je více než 90 dnů po splatnosti;
- Dlužník podal žádost o konkurs.

1.7.7 Dopady BASEL II na řízení rizik v Českých bankách

Aplikace řízení úvěrového rizika podle BASEL II v Českých bankách

Úvěrové riziko je nejdůležitější oblastí implementace BASEL II ve většině bank, přičemž dopady implementace BASEL II mohou být rozděleny do následujících okruhů:

-
- segmentace portfolia,
  - přístup k výpočtu úvěrového rizika,
  - ratingový systém.

1.7.7.1 SEGMENTACE PORTFOLIA

Jednou z oblastí, kterou ovlivní zavedení BASEL II je i segmentace portfolia. Basel II předpokládá klasifikaci klientů do pěti tříd:

- **Retail** - privátní klienti, osoby samostatně výdělečně činné a malé podniky se závazkem u financující banky nižším než 1 mil. Eur,
- **Corporates** - větší a velké podniky a speciální financování („specialized lending“),
- **Institutions** - (především) banky,
- **Sovereigns** - (především) státy,
- **Equity** - podílníci podniků.

Každý klient musí být podle Basel II zařazen do správného segmentu. Předpisy vycházejí v zásadě z toho, že pro úvěry v kategorii Retail je nutné držet v rezervě méně kapitálu než pro podnikové úvěry.

Důvodem je nižší riziko, které vyplývá z větší diverzifikace a nižších úvěrů. Za určitých předpokladů smějí banky na malé a střední podniky se závazkem nižším než 1 mil. eur pro účely kapitálové přiměřenosti pohlížet jako na soukromé osoby, a mohou tak na tyto úvěry pro malé a střední podniky udržovat nižší kapitálové rezervy.

Z pohledu malých a středních podniků podle definice BASEL II patří SME do dvou segmentů a to tzv. „SME retail“ a „SME corporate“ .

Na základě studie PwC¹⁶ nemělo ještě 5 bank v okamžiku provádění této studie definováno rozdělení SME na „retail“ a „corporate“.

Následující tabulka ukazuje možnou segmentaci u několika ze zkoumaných bank¹⁷:

	Retail SME		Corporate SME	
	Závazek	Obrat	Závazek	Obrat
Definice dle BASEL II	< 1 mio EUR	< 50 mio EUR	> 1 mio EUR	< 50 Mio EUR
Banka A	< 500,000 CZK	< 60-70 mio CZK	< 200 Mio CZK	< 1,5 mld CZK
Banka B	Využívající „retail“ produkty	< 10 Mio CZK	Využívající „corporate“ produkty	< 100 mio CZK
Banka C		< Mio EUR		1-8Mio EUR
Banka D		< 50 Mio CZK		< 250 Mio CZK
Banka E	Žádný „SME Retail“		Všechny komerční hypoteční úvěry bez ohledu na velikost úvěru	
Banka F	SME definováni jako „corporates“ s obratem 5 – 150 mio CZK. Rozdělení SME Retail a SME Corporate ještě není definováno			
Banka G	Basel definition		Bez definice „SME Corporate“ Tzv. „middle corporate“ pro obrat < 25 Mio EUR	
Banka H	< 1 mio EUR	Prodeje < 30 mio CZK		Prodeje < 1,5 mld CZK

Tabulka 3 Segmentaci SME

Tabulka ukazuje, že jednotlivé banky nasadili ve většině případů hranice pro rozdělení mezi „retail“ a „corporate“ níže než je limit vyžadovaný BASEL II.

1.1.1 _____

¹⁶ Strengthening the Czech Banking Sector - Application of Basel II Phase 1 Report: State of Readiness of the Czech Market

¹⁷ Strengthening the Czech Banking Sector - Application of Basel II Phase 1 Report: State of Readiness of the Czech Market

---

Tato snaha je (na základě studie) vedena snahou o zvýšení počtu společností a tím o zvětšení objemu dostupných dat, nutných pro kalibraci ratingových systémů korporátních klientů.

To by mohlo mít negativní dopad na cenu finančních zdrojů pro SME v České republice právě s ohledem na skutečnost, že většina těchto SME bude klasifikována jako „corporate“ přestože svou velikostí spadají spíše do „retail“ segmentu. To bankám neumožní maximálně využít profilace klientů, což může vést k relativně vyšším cenám úvěrů.

1.7.7..2 PŘÍSTUP K VÝPOČTU ÚVĚROVÉHO RIZIKA

Na základě studie provedené Českou bankovní asociací a společností PricewaterhouseCoopers v roce 2005 uplatní banky v České republice celé spektrum možných přístupů ke úvěrovému riziku od standardizovaného přístupu přes FIRB - Foundation Internal Ratings Based Approach, až po pokročilý přístup AIRB - Advanced Internal Ratings Based Approach.

Výběr přitom závisí na několika faktorech:

- Kompozici bankovního portfolia – banky s velkým „retail“ portfoliem se obecně budou snažit uplatňovat pokročilejší přístupy zatímco banky s velkým podílem mezibankovních expozic budou spíše uplatňovat standardizovaný přístup.
- Rozhodnutí mateřské banky – vzhledem k tomu, že BASEL II vyžaduje implementaci IRB přístupu v rámci celé skupiny, mnoho z bank vlastněných zahraničním kapitálem bude implementovat FIRB nebo AIRB.

- Dostupnosti dat - banky s malým počtem „retail“ a/nebo „corporate“ klientů zjistili, že nejsou pro tyto portfolia schopny vytvořit robustní interní ratingové modely, a jsou tedy nuceny použít standardizovaný přístup.
- Analýza „nákladů a přínosů“ – některé banky se domnívají, že náklady spojené s vybudováním a udržováním IRB přístupů se nevyrovňají očekávaným přínosům a tedy implementují standardizovaný přístup.

Následující tabulka ukazuje přehled přístupů, které banky budou uplatňovat pro různé typy společností:¹⁸

ASSET CLASS	NUMBER OF BANKS CHOOSING SPECIFIC APPROACHES			
	Standardised Approach	Foundation IRB	Advanced IRB	Total
Sovereign	7	6	3	16
Bank	9	6	3	18
Corporate	3	8	2	13
Specialised Lending	-	7	-	7
SME . Corporate	2	6	4	12
SME . Retail	-	11		11
Residential Mortgages	3	12		15
Revolving Exposures	-	9		9
Other Retail	3	11		14

Tabulka 4 Přehled přístupů jednotlivých bank¹⁹

1.7.7.3 RATINGOVÝ SYSTÉM

V rámci ratingového procesu se systematickým způsobem zpracovávají jak informace ohledně podnikatelského vývoje v minulosti, tak i perspektivy do budoucnosti. Rovněž jsou zde patřičně zohledňována kritéria, jako je velikost

1.1.1 _____

¹⁸ Strengthening the Czech Banking Sector - Application of Basel II Phase 1 Report: State of Readiness of the Czech Market

¹⁹ Tabulka indikuje cílový implementovaný přístup; vzhledem k tomu, ne všechny banky jsou aktivní ve všech segmentech, celkové sumy se mohou v jednotlivých segmentech lišit

---

firmy, odvětví, a skutečnosti o relevantních trzích (např. rozdílné účetní předpisy ve středoevropských zemích). Zajištění není v ratingovém procesu zohledňováno, je ovšem bráno v potaz v rámci schvalování úvěru a ovlivňuje jeho podmínky. Samotný ratingový systém slouží výhradně k zjišťování bonity klienta.

Především u ratingu firemních klientů se rozlišují kvantitativní (finanční rating = „hard facts“) a kvalitativní kritéria (kvalitativní rating = „soft facts“).

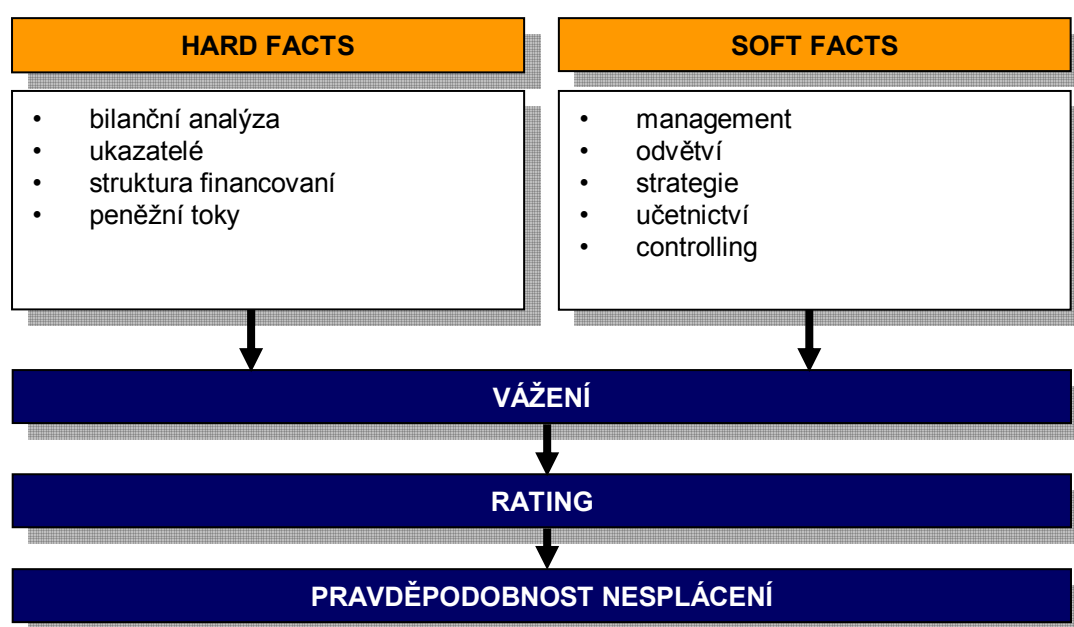

Schéma 6 Znáznornění ratingového procesu

Ve vážení „hard facts“ lze ve srovnání se „soft facts“ v zásadě vycházet z následujícího: Čím větší je firma, tím větší význam se připisuje „hard facts“, tzn. podnikohospodářským ukazatelům.

Čím menší je firma, tím silnější bude vliv „soft facts“. V malých podnicích mají zvláštní význam informace týkající se osobnosti podnikatele, neboť s ní je často spojen pozitivní ekonomický vývoj podniku.

Rating hraje stále důležitější úlohu ve vztahu mezi bankou a jejími klienty. Tato kapitola objasňuje, co rating je a jak jej banky používají v úvěrovém procesu. Pochopení základního pojetí toho, co se za ratingem skrývá, pomůže malým a středním podnikům přizpůsobit se vyvíjející se kultuře ratingu.

Existují dva druhy ratingu: interní a externí.

Externí rating je udělován mezinárodními ratingovými agenturami (Moody's, Standard & Poor's, Fitch Ratings) a agentury jsou zásadně pověřovány samotným podnikem, který má být ohodnocen. S udělením externího ratingu jsou spojeny vysoké požadavky a náklady pro podnik. Účelem externího ratingu je obvykle přání podniku získat přístup na kapitálový trh.

Interní rating přidělují banky svým dlužníkům. Vzhledem k tomu, že je interní rating důležitý pro malé a střední podniky, zaměříme se na něj níže.

Pro přidělování interního ratingu banky shromažďují informace od svých klientů. Mnohé z nich také získávají finanční a jiné informace o klientech od soukromých úvěrových agentur a používají tyto informace jako vstupní data pro své vlastní ratingové systémy. Rating je stručný a jednoduchý profil dlužníka, který podává přehled bance dostupných kvalitativních a kvantitativních údajů v porovnání s údaji o předchozích dlužnících a o jejich splácení úvěrů.

Jak jsou dlužníci hodnoceni

Banky nejdříve shromažďují podrobné informace o určitých charakteristikách svých dlužníků, zejména od dlužníků samotných. Banky potom porovnají specifické faktory získané z údajů úvěrových klientů s dřívějšími údaji o nesplacení úvěrů, aby zjistily, jak často dlužníci s podobnou charakteristikou nesplátili v minulosti své úvěry. Nakonec banky přidělí novým dlužníkům

odpovídající rating na základě statistických algoritmů, jak je znázorněno na následujícím schématu:

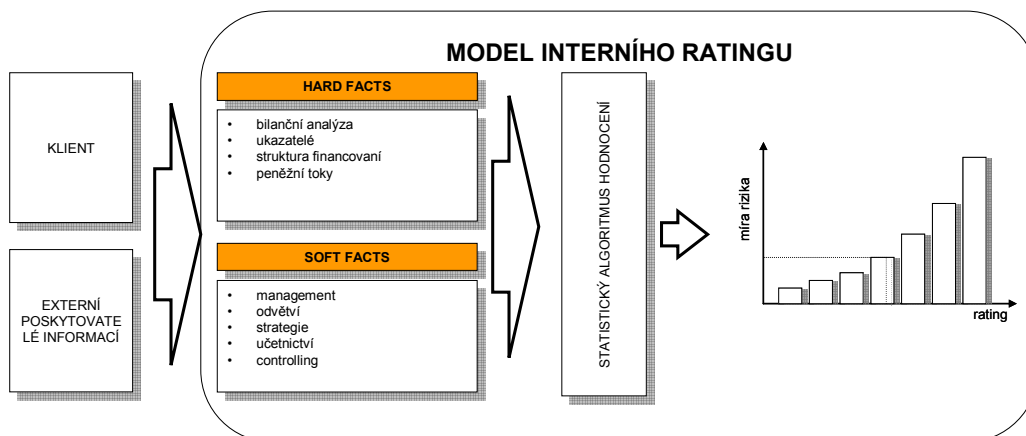

Schéma 7 Model interního ratingu

Informace, které banky shromažďují, obvykle zahrnují jak kvantitativní, tak i kvalitativní charakteristiku úvěrového klienta. Přestože mnohé banky již shromáždily velké množství takových informací, budou tyto informace v novém prostředí ratingu analyzovat důkladněji a systematičtěji. Kvantitativní informace o malých a středních podnicích se obvykle získávají z finančních výkazů nebo výročních zpráv; mnohé banky také požadují obchodní plány nebo daňová přiznání. Klíčovými kvantitativními faktory, které banky z těchto materiálů získávají, jsou finanční údaje a koeficienty.

V rámci ratingového systému závisí význam kvalitativních faktorů standardně na velikosti podniku a výši příslušného úvěru. Kvalitativní faktory budou mít obvykle větší vliv na rating týkající se větších MSP nebo větších úvěrů. Čím je MSP větší a/nebo čím je požadovaný úvěr vyšší, tím více informací bude banka požadovat ke svému postupu při přidělování ratingu. V případě nově založených podniků se informace shromažďované bankou pro vyřízení žádosti o úvěr podstatně liší, protože nově založené podniky nemohou poskytnout finanční údaje z minulého období.

V mezinárodních bankách působících na českém trhu jsou ratingové systémy ve většině případů vytvořeny v mateřské bance a nasazeny v ČR. Problémem je ovšem úroveň jejich adaptace na české prostředí.

V některých případech jsou specifika českého trhu zohledněna přepsáním finálního ratingového stupně, v jiných je kalibrace ratingového systému přizpůsobena realitě českého trhu.

Většina ratingových systémů každopádně při stanovení finálního ratingového stupně kombinuje jak kvantitativní tak kvalitativní informace o klientovi.

Některé banky využívají korporátní ratingové nástroj pro svoje SME portfolio. zatímco jiné vytvořili nebo vytvářejí „scoring“ na bázi statistických dat pro své menší SME klienty. Tento přístup se uplatňuje zejména v případě klientů, kteří nepublikují své plné finanční výkazy a kde tedy „klasický“ ratingové systém nemůže být použit vzhledem k nedostatku dat.

Uznávání zajištění

Zajištění představuje důležitý faktor k určení rizika banky při financování. Oceňuje se podle interních kritérií banky a podle tohoto ocenění snižuje riziko – čímž se snižuje také základ pro výpočet kapitálové přiměřenosti. Zajištění je podle předpisů Basel II v závislosti na metodě měření rizika (standardní přístup nebo přístup typu IRB) uznáváno v různém rozsahu. V zásadě platí: Čím sofistikovanější je použitý přístup, tím širší je paleta uznatelných typů zajištění.

1.7.7.1 UZNÁVANÉ TYPY ZAJIŠTĚNÍ PŘI POUŽITÍ STANDARDNÍHO PŘÍSTUPU:

- vklady v hotovosti,
- státní a bankovní cenné papíry,

-
- akcie, které jsou zahrnuty do některého z hlavních burzovních indexů (např. ATX, DAX),
  - zlato,
  - obytné nemovitosti.

**1.7.7..2 UZNÁVANÉ TYPY ZAJIŠTĚNÍ PŘI POUŽITÍ ZÁKLADNÍHO PŘÍSTUPU
TYPU IRB:**

- typy zajištění, které jsou započítávány při standardním přístupu,
- komerční nemovitosti,
- konkrétní věcné zástavy, automobily, akcie i mimo hlavní indexy,
- pohledávky z obchodního styku.

DOPAD BASEL II NA POSKYTOVÁNÍ ÚVĚRŮ MALÝM A STŘEDNÍM PODNIKŮM

1.8 Úvěrový proces

Úvěrový proces sestává z několika kroků, a sice rozhodnutí o úvěru, stanovení ceny a trvalé kontroly dlužníků, jak je znázorněno na následujícím schématu.

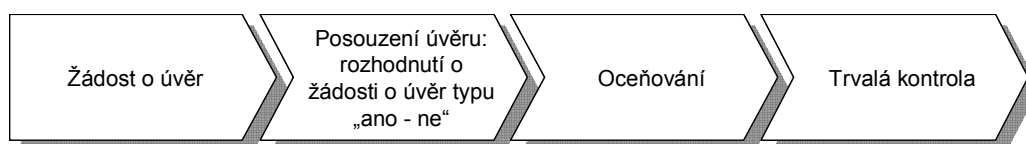

Schéma 8 Úvěrový proces

1.8.1 Posouzení úvěru: rozhodnutí o žádosti o úvěr typu „ano - ne“

Při rozhodování o žádostech malých a středních podniků o úvěr banky vždy používaly pravidla založená na celkové situaci, zajištění a dalších srovnatelných faktorech SME. Většina rozhodnutí o úvěru pro malé a střední podniky však dříve do značné míry ještě závisela na individuálním posouzení zástupcem banky. Tím, že se banky zaměřují na rating, stává se jejich rozhodování o úvěru systémovější. Téměř všechny zúčastněné banky považují rating za nejdůležitější kritérium v procesu rozhodování o úvěru, jak je znázorněno na následujícím schématu²⁰.

1.1.1 _____

²⁰ Jak si poradit s novou kulturou „ratingu“, Evropská komise, 2005

Schéma 9 Společná kritéria pro rozhodování o úvěru

Proto může být rating dlužníka rozhodující nejen pro rozhodnutí o žádosti o úvěr „typu ano-ne“, nýbrž také o potřebné výši zajištění a o maximální délce splatnosti úvěru. Banky formulují tato rozhodovací pravidla obvykle přesněji než dříve, používají je systematictěji a uzpůsobují je svým specifickým obchodním strategiím.

1.8.2 Oceňování: stanovení úrokové sazby úvěru

Rating dlužníka začíná být ve zvýšené míře důležitým faktorem také pro stanovení ceny (úrokové sazby) úvěru malému a střednímu podniku. Stanovisko banky k „ceně úvěru“ je ovlivněno těmito faktory: financováním, provozní činností, očekávanými ztrátami, kapitálovými náklady, jakož i marží, jak je znázorněno na schématu.

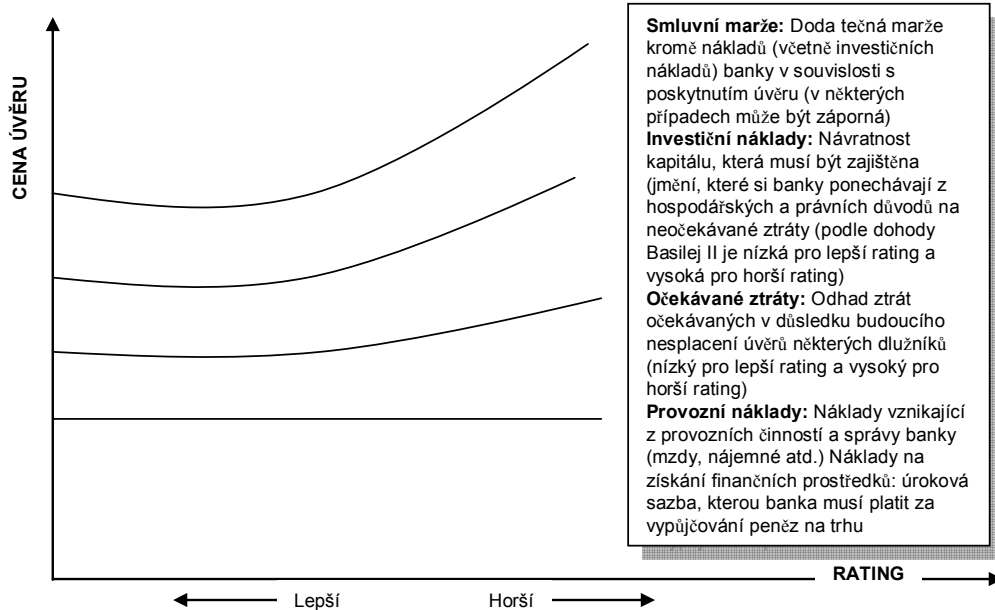

Schéma 10 Stanovisko banky k „ceně úvěru“

Banky musí krýt náklady svého financování, ať pochází od vkladatelů, z kapitálových trhů nebo od jiných bank poskytujících bance finanční prostředky, které bude banka půjčovat svým klientům. Tak jako v každém obchodě, musí banky krýt také své provozní náklady ve formě mezd, nájemného atd. Banka musí oceňovat své úvěry vzhledem k tomu, že některé úvěry nebudou splaceny (nebo budou splaceny jen z části). Tyto případy jsou skrytou součástí úvěrových aktivit, takže banky musí předem odhadnout rozsah nepravidelných splátek. Srovnatelně s tím, jak pojišťovací společnost vybírá pojistné, musí banky účtovat přírážku ke každému úvěru, aby pokryly své „očekávané ztráty“. V zájmu plynulosti obchodní činnosti a obezřetnosti musí banky rezervovat určité procento z každého stupně úvěrového rizika jako kapitál. Tento kapitál slouží jako rezerva v případě, že ztracené půjčky jsou vyšší než odhadované očekávané ztráty, například v důsledku hospodářského poklesu. Třebaže náklady na financování a chod banky mají vliv na konečnou úvěrovou cenu, obvykle nezávisí na ratingu dlužníka. Očekávané ztráty a cena kapitálu jsou však na ratingu přímo závislé. Dlužníci s lepším ratingem budou

---

mít pravděpodobně nižší očekávané ztráty a investiční náklady. Konečně může banka požadovat smluvní marži vedle nákladů, které bance vzniknou v úvěrovém procesu.

1.8.3 Kontrola: dohled nad vývojem situace dlužníka

Banky také více používají rating pro trvalou kontrolu jakýchkoli změn schopnosti dlužníků splácet úvěr. Většina bank již pravidelně oceňuje riziko spojené s klienty aktualizováním jejich ratingu. Tato ocenění se obvykle provádějí každý rok. Některé banky však také aktualizují rating malých a středních podniků, kdykoli jsou k dispozici nové finanční výkazy nebo jestliže zástupce banky zjistí, že je to nutné. Zhoršující se rating je často považován za včasný varovný signál a může mít různé důsledky v závislosti na úvěrové smlouvě, například vynucení omezovacích doložek. K možným důsledkům patří zpřísněná kontrola dlužníka, vyšší úroková sazba, snížení stávajících vyměřených úvěrů a předčasné zrušení úvěru. V některých případech může banka dokonce učinit kroky k pozastavení veškerých obchodních vztahů s malým a středním podnikem. Rating tedy není důležitou informací jen tehdy, když malé a střední podniky žádají o úvěr, nýbrž také při kontrolách po celou dobu životního cyklu úvěru.

1.9 Základní pravidla poskytování úvěrů malým a středním podnikům

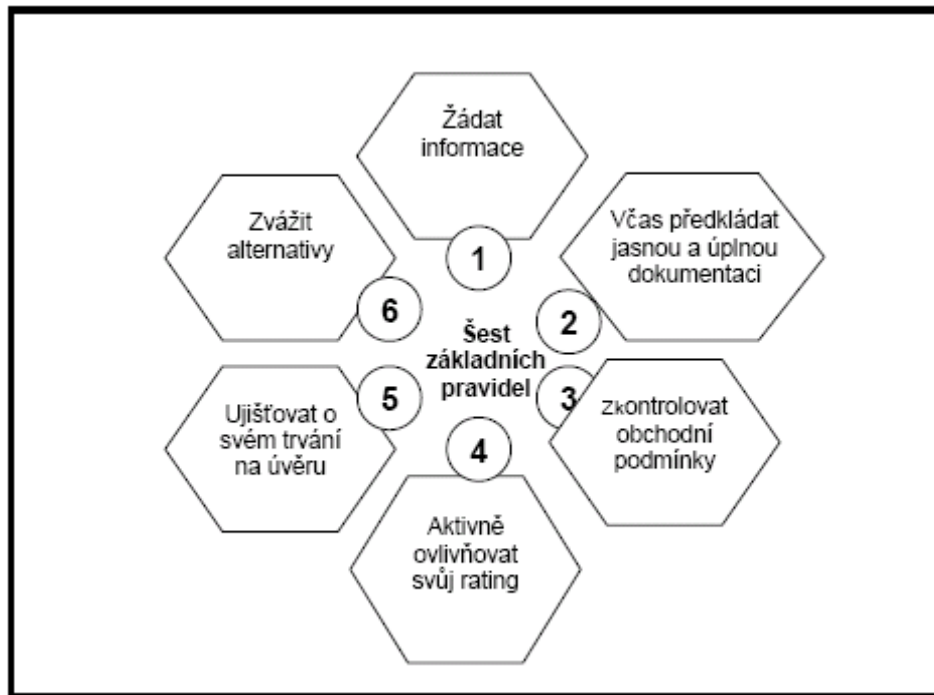

Schéma 11 Pravidla pro celkové úvěrové vztahy

1.9.1 Pravidlo 1: Žádat informace

Všeobecné informace, které banky poskytují o svých ratingových a úvěrových procesech, a také informace, které vyžadují od dlužníků, se mohou u jednotlivých bank značně lišit. Proto by se případný zájemce měl u potenciálního poskytovatele úvěru (banky) informovat, jaký druh dokumentace ke svému ratingovému procesu poskytuje, jaké dokumenty banka požaduje a zda jednotlivým klientům oznamuje výsledky ratingového procesu.

Všeobecné informace o dohodě Basilej II a o ratingu

Některé banky své klienty z řad malých a středních podniků již informovali a informují o změnách, které nastanou v důsledku postupujícího vývoje týkajícího se zavádění ratingových systémů. To ale nečiní všechny banky, a ani všechny banky nebudou informovat své klienty z řad malých a středních podniků stejně. Proto zájemce o úvěr měl požádat banku o veškerou jí

---

vyhotovenou dostupnou dokumentaci, která se vztahuje na malé a střední podniky v souvislosti s ratingem a dohodou Basilej II.

Informace, které musí žadatel bance poskytnout

Žadatel by si měl s dostatečným předstihem zjistit požadavky banky na informace, tj. jaké dokumenty je povinen předložit a v jaké formě. Získá tak dost času na přípravu, zejména v případě nových nebo změněných požadavků. Podle průzkumu²¹ asi dvě ze tří bank zvýší množství požadovaných informací. Rostoucí počet bank bude například požadovat od klientů z řad malých a středních podniků poskytnutí údajů o finančním plánování nebo obchodní plán.

Poskytování informací o ratingovém procesu

Žadatel by měl zjistit, kolik informací o vašem ratingovém procesu je banka ochotna poskytnout. Ve strategiích poskytování informací jednotlivých bank jsou značné rozdíly: některé banky možná neposkytnou mnoho informací, zatímco jiné vás budou poměrně obsažně informovat o svém ratingovém procesu, jeho hlavních určujících kritériích a možnostech zlepšení. Výsledky výše zmíněného průzkumu naznačují, že bližší údaje o ratingu svým klientům z řad malých a středních podniků sdělí jedna ze tří bank.

1.9.2 Pravidlo 2: Včas předkládat jasnou a úplnou dokumentaci

Žadatel by měl zajistit, aby byl každý dokument, který bance předloží, správný a úplný, aby byl kvalitní a doručen včas.

1.1.1 _____

²¹ Průzkum byl realizován evropskou komisí a výsledky jsou k dispozici na adrese http://europa.eu.int/comm/enterprise/entrepreneurship/financing/basel_2.htm

---

Poskytovat prvotřídní informace

Společnost by měla zajistit, aby veškeré předkládané informace byly správné a aktuální. Pokud nemůže poskytnout přesné údaje, měly by tyto podklady být označeny jako odhad nebo s příslušným rozpětím. Třebaže se zavedením pravidel BASEL II nemusí dojít k patrným změnám požadovaných informací, mnohé banky mohou posuzovat dodané materiály velmi podrobně.

Současně by (zejména z důvodu presentačních) měly být dokumenty předkládány ve strukturované formě.

Předkládat všechny informace včas

V důsledku obezřetného řízení rizika mívají banky tendenci předpokládat to nejhorší, jestliže chybí některé informace týkající se současné situace dlužníka. Z tohoto důvodu je velmi důležité se při poskytování informací vyvarovat zdržení a opomenutí. Ukázkou možného dopadu opožděného předložení dokumentů zobrazuje následující schéma:

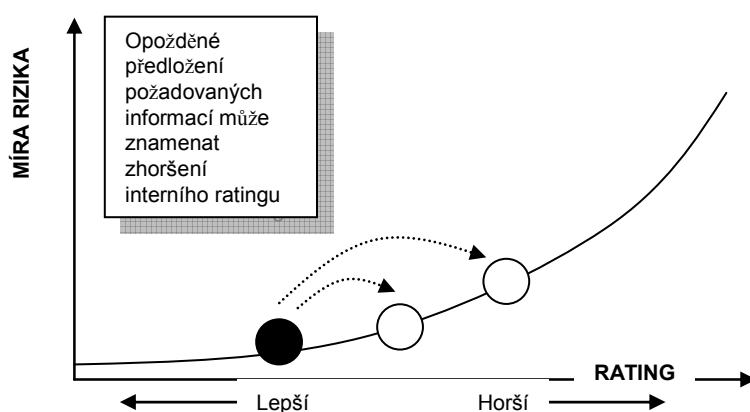

Schéma 12 Možné účinky opožděného předložení

1.9.3 Pravidlo 3: Zkontrolovat obchodní podmínky

Pro stanovení ceny a dalších podmínek úvěrové smlouvy berou banky v úvahu řadu faktorů. Tyto faktory jsou uvedeny níže v sestupné posloupnosti jejich pravděpodobného relativního významu. Vzhledem k tomu, že mezi jednotlivými bankami mohou být značné rozdíly, žadatel byby se měl vždy informovat, zda a jak banka tyto faktory posuzuje, a jak je můžete ovlivnit pro zlepšení podmínek úvěru.

Rating je hlavním hlediskem určujícím cenu úvěru

Banky používají rating jako hlavní vstupní data pro výpočet očekávané ztráty odvozené z poskytovaného úvěru. Na ratingu bude kromě toho záviset také potřebný kapitálový podíl, který bude nutno rezervovat, aby se pamatovalo na možnost, že ztráty budou vyšší než ztráty očekávané. Proto je rating klíčovým ukazatelem nákladů, které bance vzniknou v souvislosti s poskytovaným úvěrem.

Cenu úvěru může snížit zajištění

Zajištění je důležitým faktorem, který banky berou v úvahu při oceňování úvěru. Poskytnutí většího zajištění může přispět ke snížení úroku. Je-li rating žadatele relativně nízký, může k obdržení úvěru napomoci zajištění. Z tohoto důvodu je důležité se informovat, jaké druhy zajištění je banka ochotna přijmout. Je nutné si uvědomit, že banky jsou při odhadování hodnoty zajištění velmi konzervativní, protože je obtížné stanovit skutečnou zůstatkovou hodnotu v případě nesplacení, a protože banka musí vynaložit značné úsilí k prodeji zajištění, aby získala náhradu ztracené půjčky. Účinek zajištění na snížení rizik úvěru závisí na jeho druhu a likviditě, jak je znázorněno na následujícím schématu:

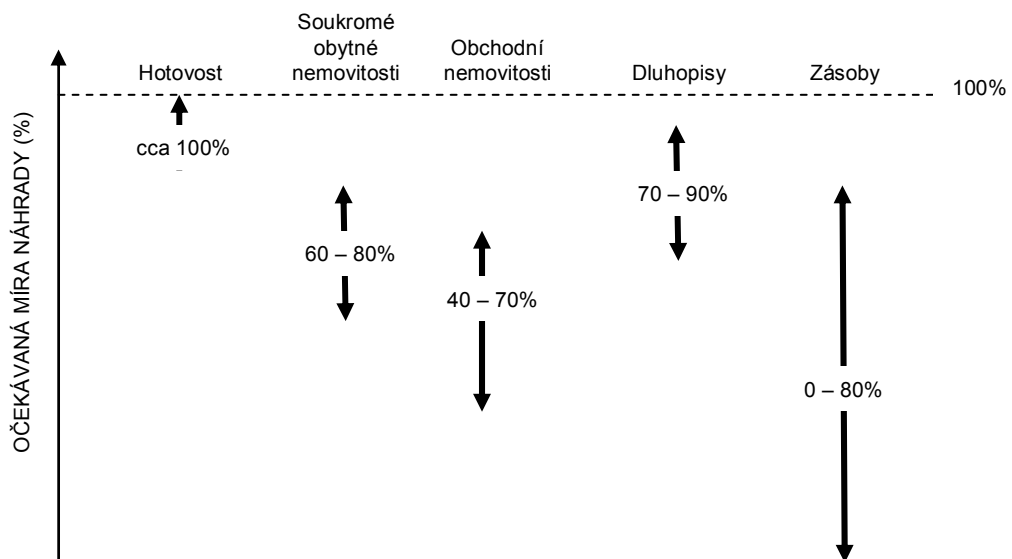

Schéma 13 Hodnota zajištění se odhaduje různě

Nejistota se zvyšuje s délkou splatnosti

Splatnost úvěru je dalším důležitým faktorem při výpočtu úvěrové ceny a faktorem, který berou v úvahu téměř všechny banky. Úrokové sazby jsou obvykle nižší pro krátkodobé úvěry než pro úvěry dlouhodobé. Je tomu tak proto, že nejistota stoupá s dobou splatnosti úvěru. Krátkodobější úvěr však znamená nutnost najít po jeho splatnosti nové financování, a proto byste žadatel měl posoudit, zda je dost flexibilní přizpůsobit se případným změnám v úrokových sazbách, jakmile nastane doba k prodloužení úvěru. Obecně jsou banky nakloněny poskytnout delší dobu splatnosti jen dlužníkům s dostatečným ratingem.

Omezovací doložky umožní upravit úvěrovou smlouvu podle potřeb klienta

Zpracování zvláštních podmínek nebo „omezovacích doložek“ do úvěrové smlouvy může být způsobem, jak vzít v úvahu schopnosti malého a středního

---

podniku i potřeby banky. Malé a střední podniky by se měli informovat na omezovací doložky a jejich možné účinky na cenu úvěru.

Typické omezovací doložky se týkají nejvyššího přípustného stupně zadluženosti malého a středního podniku, hranice jeho rentability nebo někdy minimální likvidity. Větší banky již ve velké míře takové podmínky ve svých úvěrových smlouvách používají a jak velké, tak i malé banky se budou snažit omezovací doložky více používat.

Omezovací doložka by například mohla dát bance právo předčasného odstoupení od smlouvy, jestliže vlastní kapitál dlužníka klesne pod určitou úroveň. S touto omezovací doložkou může banka snížit riziko, které přebírá, a může být ochotna akceptovat delší splatnost příslušného úvěru.

Výsledky průzkumu Evropské komise naznačují, že asi 50 % všech bank uvažuje o omezovacích doložkách při oceňování úvěru. Stejný podíl účastníků očekává, že se úvěry s omezovacími doložkami pro malé a střední podniky během dalších tří let ještě rozšíří.

Celkové vztahy s klientem

Celkové vztahy s klientem, tj. další obchodní vztahy, které s bankou žadatel má (jako je uložení cenných papírů, pojištění, leasing), jsou dalším faktorem, který mnohé banky berou v úvahu při oceňování úvěru, protože představují další zdroje příjmů. Tento faktor bývá důležitější samozřejmě pro banky se širším sortimentem; proto právě větší banky berou při oceňování v úvahu často celkové vztahy.

Cena se mění s objemem: omezená sleva u větších úvěrů

Z oceňování hmotných aktiv je dobře známý ještě jeden faktor: objem úvěru. Může-li například žadatel převést stávající úvěr z jedné banky do druhé, může být tato druhá banka, díky většímu objemu úvěru, ochotna účtovat nižší úrokové sazby. Následující schéma znázorňuje hlavní faktory ovlivňující úvěrovou cenu.

VSTUPNÍ DATA	POHYB CENY ÚVĚRU	POZNÁMKA
Interní rating	 	Účinek závisí na ratingu
Zajištění a záruky		Zajištění snižuje ztrátu v případě nesplacení
Splatnost		Delší splatnost zvyšuje nejistotu spojenou s konkrétním úvěrem
Omezovací doložky		Specifické omezovací doložky umožňují bankám snižovat rizika (např. právo předčasného zrušení úvěru)

Schéma 14 Co ovlivňuje úvěrovou cenu

1.9.4 Pravidlo 4: Aktivně ovlivňovat rating

Nejdůležitější vstupní ratingové faktory.

Společnost by při svém podnikání měla mít na paměti faktory ovlivňující rating. Vědomí toho, že rating závisí na informacích, které své bance poskytne, a jakým způsobem je poskytne, je obecně základem upravování ratingu. Společnost by měla aktivně ve své bance zjišťovat, co přispívá k vyššímu ratingu a které aspekty vyžadují zvláštní pozornost.

Některé banky kromě samotného poskytování úvěrů poskytují i poradenské služby k otázkám ratingu. To znamená další pomoc v tom, že banka navrhne konkrétní finanční a nefinanční opatření zaměřená na zlepšení ratingu.

Je pravděpodobné, že se během několika let nabídka těchto služeb rozšíří. V současné době přinejmenším největší české banky tuto službu nabízejí.

Zaměřit se na nejdůležitější vstupní ratingové faktory

Jakmile jsou společnosti známy faktory přispívající k vyššímu ratingu, je dobré se jimi co nejvíce zabývat, protože mají vliv na úrokovou sazbu, kterou bude platit.

Banky v jednotlivých zemích používají pro posuzování úvěruschopnosti společnosti rozdílné ukazatele. Na základě již výše zmíněné studie Evropské komise jsou faktory považované za nejdůležitější pro rating rozděleny následovně:

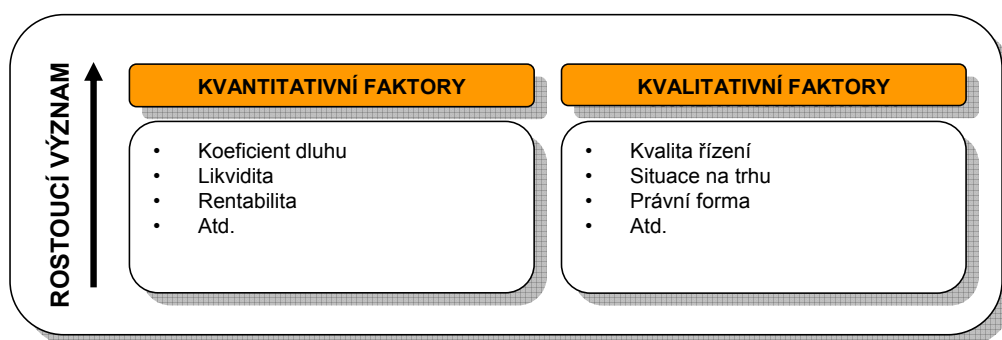

Schéma 15 Rostoucí význam faktorů v ratingovém procesu

Kvantitativní faktory sestávají většinou z finančních koeficientů.

Koefficient dluhu nebo finanční spekulace pravděpodobně zůstanou nejvýznamnějším kvantitativním faktorem v ratingových systémech, za kterým bude následovat míra likvidity a rentability. Kvalita řízení a situace na trhu zůstanou nejdůležitějšími kvalitativními faktory.

V budoucnu se bude věnovat více pozornosti právní formě dlužníka. Vzhledem k tomu, že „situace na trhu“ se vztahuje na odvětví, ve kterém společnost operuje, je důležité si u banky ověřit, zda je zařazení podniku správné.

V případě větších úvěrů některé banky přezkoumají závislost klienta na nejdůležitějších dodavatelích nebo zákaznících. Výsledky výše uvedeného průzkumu naznačují, že při přidělování ratingu malému a střednímu podniku mají kvalitativní faktory váhu průměrně 20– 30 %. Tyto faktory však průměrně představují asi 60 % ratingu pro nově založené podniky, protože ty nemohou poskytnout dostatečné podkladové údaje z minulého období.

1.9.5 Pravidlo 5: Ujišťovat o svém trvání na úvěru

V rámci trvalé kontroly nesplacených úvěrů banka dohlíží na to, jak se vyvíjí podnikání každého dlužníka. Zjistí-li potenciální problémy, může učinit opatření v závislosti na specifikaci vaší smlouvy.

Rating jako na trvalý proces

Většina bank používá kontrolu úvěru především pro pravidelné vyhotovování aktualizací ratingu – ve většině případů každý rok. Z tohoto důvodu tedy banka bude posuzovat změny výkonu a finanční stability podniku během celé doby trvání úvěru.

Kromě takových každoročních přehledů se aktualizace často vyhotovují také tehdy, když banky obdrží příslušnou rozvahu nebo jiné informace – nebo jednoduše tehdy, když si zástupce banky přeje aktualizaci ratingu.

Osvojení pravidel

Je nezbytné, aby žadatel znal podmínky ukončení úvěru a také existenci a povahu jakýchkoli omezovacích doložek uvedených ve smlouvě. Stejně jako

druh jednání nebo události, který by banka považovala za „důvod k obavám“. Na následujícím schématu jsou uvedeny nejdůležitější včasné varovné signály, které banky používají.

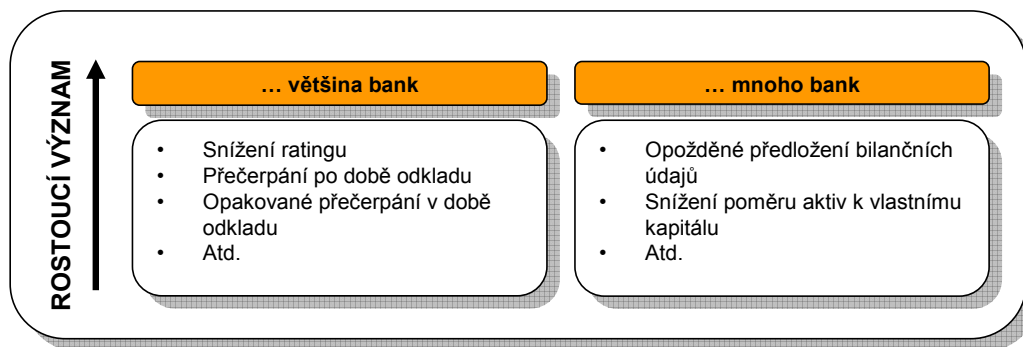

Schéma 16 Varovné signály, které používá ...

Kontrola platebního chování

Žadatel by se vždy měl snažit předejít zbytečnému přečerpání a zajistit včasné placení splátek vzhledem k tomu, že účty mohou být automaticky analyzovány ve spojitosti s jakýmikoli výjimečnými pohyby (např. četnosti nebo částek, eventuálně jak při jejich zvýšení, tak i snížení).

Jsou-li v podniku plánovány změny, měla by banka být o této skutečnosti informována. V opačném případě by mohlo dojít k nedorozumění, které by mohlo nepříznivě ovlivnit rating.

Předkládat všechny aktualizace včas

Řada bank považuje opožděné předložení údajů za včasný varovný signál. Obvyklým postupem bank při řízení rizika je předpoklad, že chybějící údaje pravděpodobně znamenají špatné zprávy, a že z toho důvodu nejsou sděleny.

Žadatel je součástí odvětví

Jedná se o faktor, který nemůže žadatel ovlivnit: výkon odvětví jako celku. Značný počet bank chápe slabý výkon celého odvětví za varovný signál nebo negativní ratingový faktor. Je vždy důležité vysvětlit bance přednosti, ale situace se vyhrotí, je-li žadatel součástí odvětví považovaného za problémové. V takových případech by měl žadatel popsat svou vlastní situaci a prokázat, proč se podniku problémy odvětví nedotýkají nebo se dotýkají jen částečně.

ZÁVĚR

1.10 Shrnutí výsledků

Od roku 2007 mají banky a další finanční instituce povinnost počítat kapitálový požadavek k úvěrovému riziku poskytovaných úvěrů podle nových regulatorních pravidel Basel II stanovených Basilejskou komisí pro bankovní dohled (Basel Committee for Banking Supervision, BCBS) tzv. BASEL II.

Během několika posledních let proto na straně poskytovatelů úvěrů (bank) probíhali přípravné práce vedoucí ke splnění podmínek regulátoru, a to zejména v oblasti změny „scoringových“ nástrojů určujících schopnost příjemce úvěru (dlužníka) úvěr splácet.

Současně bylo spuštěno několik projektů, organizovaných Evropskou komisí, profesními sdruženími podnikatelů (např. Hospodářskou komorou), Ministerstvem financí ČR případně ČNB nebo Bankovní asociací či jednotlivými bankami, které měli za cíl formou analýz a seminářů seznámit podnikatelskou sféru s dopadu BASEL II.

Na základě provedené analýzy dostupných materiálů je možné říci, že se zavedením pravidel Basel II nebudou mít pravděpodobně problémy velké společnosti, ale spíše střední a malé, které nemohou dostatečně personálně ošetřit rizikový management a nemohou si ani dovolit najmout specializovanou poradenskou firmu, která by jim příslušné procesy zavedla.

Zavedení BASEL II sice nebude mít o přímý dopad na financování malých a středních podniků ve smyslu nedostupnosti úvěrů, ale bude mít spíše vliv na zvýšení ceny úvěrů. Současně bude dopad zavedení Basel II v rovině změny

---

požadavků bank na informace poskytované ze strany malých a středních podniků, a to v průběhu celého úvěrového procesu. Podle průzkumu realizovaného evropskou komisí²² asi dvě ze tří bank zvýší množství požadovaných informací. Rostoucí počet bank bude například požadovat od klientů z řad malých a středních podniků poskytnutí údajů o finančním plánování nebo obchodní plán.

Výše zmíněné nové požadavky pak budou mít přeneseně vliv i na vnitřní strukturu resp. organizaci malých a středních podniků, a to zejména v oblasti vytvoření výkonných účetních a kontrolních nástrojů.

1.11 Splnění stanovených cílů

V práci byly zmapovány dopady implementace Basel II na poskytování úvěrů malým a středním podnikům, a to využitím materiálů centrálních bank (ČR a Evropské unie), využitím materiálů Evropské komise, Bankovní asociace ČR a využitím veřejných materiálů bank působících v České republice.-

Na základě této analýzy pak byly navrženy pravidla, která by (v případě následování) měla malým a středním podnikům pomoci lépe splnit požadavky úvěrového procesu podle Basel II.

1.1.1 _____

²² Průzkum by realizován evropskou komisí a výsledky jsou k dispozici na adrese http://europa.eu.int/comm/enterprise/entrepreneurship/financing/basel_2.htm

---

1.12 Další náměty pro řešení v uvedené oblasti.

Vzhledem k tomu, že nová pravidla budou v České republice implementována až tento rok, bylo by vhodné provést podobný výzkum a zmapovat reálnou praxi poskytování úvěrů bankami v České republice.

LITERATURA

- /1/ Basel Committee on Banking Supervision; International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards - A Revised Framework; Basel Committee on Banking Supervision; 2004
- /2/ Česká spořitelna a.s.; Basel II; Česká spořitelna a.s.; 2006
- /3/ PricewaterhouseCoopers; Description of Appropriate Rating/ Scoring Criteria; Phase 4 Report; 15 July 2005; Česká bankovní asociace; 2005
- /4/ PricewaterhouseCoopers; Existing Rating and Scoring Tools; Phase 3 Report; 30 October 2005; Česká bankovní asociace; 2005
- /5/ PricewaterhouseCoopers; Generic Rating/ Scoring Methodology; Phase 5 Report; 30 October 2005; Česká bankovní asociace; 2005
- /6/ PricewaterhouseCoopers; State of Readiness of the Czech Market; Phase 1 Report; 2005; Česká bankovní asociace; 2005
- /7/ DE LISA, Riccardo; Jak si poradit s novou kulturou „ratingu“; Evropská komise; 2005
- /8/ HK ČR; Basel II. a MSP: Změna v poskytování úvěrů malým a středním podnikům?; Hospodářská komora České republiky; 2004
- /9/ FABIÁNOVÁ, Jana; Diplomová práce "Zajištění a jeho role při měření úvěrových rizik"; Univerzita Karlova v Praze; 2005
- /10/ MULAČ, Robert; Nová kapitálová pravidla dle Basel II; Hospodářská komora České republiky; 2006

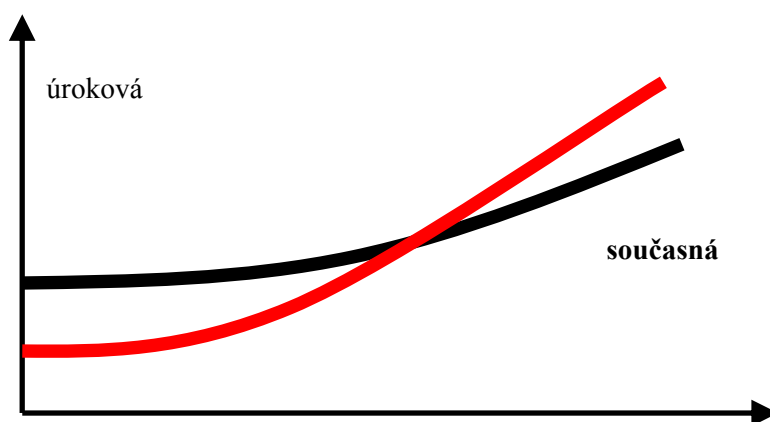
-
- /11/ TEPLÝ, Petr; Diplomová práce "Řízení úvěrového rizika v českých bankách"; Univerzita Karlova v Praze; 2002
- /12/ PricewaterhouseCoopers; Výzvy nových Bazilejských pravidel - Rámec nové kapitálové přiměřenosti; interní materiál; PricewaterhouseCoopers; 2004
- /13/ PricewaterhouseCoopers; Report on the Czech SME Market; Česká bankovní asociace; 2005
- /14/ POSPÍŠIL, Richard; HOBZA, Vladimír; PUCHINGER, Zdeněk; Finance a bankovníctví; Universita Palackého v Olomouci; 2006
- /15/ Boston Consulting Group; From Risk Taker to Risk Manager - Ten Principles for Establishing a Comprehensive Risk Management System for Banks; Boston Consulting Group; 2001
- /16/ RAKOVÁ, Kateřina; Diplomová práce "Operační riziko v Basilejské dohodě o kapitálové přiměřenosti"; Univerzita Karlova v Praze Fakulta sociálních věd Institut ekonomických studií; 2005
- /17/ Basel Committee on Banking Supervision; International Convergence of Capital Measurements and Capital Standards; Basel Committee on Banking Supervision; 2004
- /18/ Basel Committee on Banking Supervision; Overview of The New Basel Capital Accord; Basel Committee on Banking Supervision; 2004
- /19/ PricewaterhouseCoopers; Strengthening the Czech Banking Sector - Application of Basel II Phase 1 Report: State of Readiness of the Czech Market; Česká bankovní asociace; 2005

PŘÍLOHY

1.13 Co znamená Basel II pro úvěrování malých a středních podniků z pohledu Komerční banky

Komerční banka, podobně jako ostatní banky v Evropské unii, má za povinnost nejpozději od začátku roku 2008 zavést do svých interních pravidel novou metodiku řízení rizik a kapitálové přiměřenosti známou pod pojmem Basel II. Co v této souvislosti malé a střední podniky nejvíce zajímá, je očekávaný dopad nových pravidel na hodnocení žádostí o financování podnikatelských potřeb, celkovou dostupnost úvěrů, výši budoucích úrokových sazeb, množství předkládané dokumentace a možné zvýšení nároků na zajištění obchodu.

O co vlastně v případě Basel II jde? Povinností banky při vyhodnocení žádosti o úvěr je správně určit riziko daného obchodu a míru očekávaných a neočekávaných ztrát, které musí být pokryty rezervami a kapitálem banky. Tato závazná pravidla jsou Basel II nově definována a doplněna o některé prvky, které mají na riziko úvěrových obchodů vliv. Hlavním cílem změn není

---

všeobecné zpřísnění hodnocení úvěrovaných klientů, které by v konečném důsledku přineslo snižování počtu nových úvěrů, ale přesnější pravidla pro vzájemné rozlišení obchodů podle jejich rizikového profilu (viz. graf). Podnikatelům, kteří se chystají podat žádost o úvěr, se v této souvislosti vyplatí být ve styku s bankou otevřený. Dát najevo, že svému podnikání dobře rozumí a že předkládaný podnikatelský záměr včetně účelu financování a finančního plánu je realistický a transparentní. Mimo jiné je to důležité pro prokázání schopnosti dostát vedle splácení úvěru rovněž všem svým ostatním závazkům.

Pravidla Basel II jsou nastavena tak, aby pro banky, které uplatňují sofistikovanější systémy pro řízení kreditních rizik a jsou schopny tato rizika spolehlivě odhadovat, požadavky na rezervy a kapitál bank v zásadě zůstaly na shodné úrovni jako před Basel II. V KB existuje ratingový systém cenově zvýhodňující klienty s dobrým rizikovým profilem již od roku 1998. Následně, po začlenění KB do skupiny Sociétés Générale a sjednocení s postupy používanými v mateřské společnosti, pak byl systém řízení úvěrových rizik upraven do podoby, která již korespondovala se základními principy Basel II. To vše znamená, že s nastávající implementací konceptu Basel II již nejsou v KB očekávány žádné významné změny pokud jde například o míru zajištění obchodů nebo rozsah dokumentace přikládané k žádosti o úvěr. Vzhledem k vývoji vlastních nástrojů hodnocení rizikového profilu nebude pro klienty v KB povinností ani předložení ratingu vyhotoveného u některé z externích ratingových agentur a způsob podávání žádosti o úvěr zůstane zachován ve své současné podobě. Komerční banka bude naopak dále pokračovat v procesu zjednodušování vybraných úvěrových produktů, které jsou malým podnikům a podnikatelům poskytovány.

KB je dlouhodobě nejvýznamnější bankou v oblasti financování malých a středních podniků pokud jde o počet a celkový objem poskytovaných úvěrů. V porovnání s průměrným vývojem úvěrového trhu malých a středních podniků navíc dosahuje vyššího meziročního růstu a svůj podíl stále zvyšuje. Cílem KB je udržet tento stav i v dalším období.

1.14 Podrobnější vymezení některých požadavků na řízení vybraných rizik²³

Úvěrové riziko

1. Poskytování úvěrů je založeno na spolehlivých a jednoznačně stanovených kritériích. Je jasně stanoven postup pro schvalování, doplňky, změny, obnovy a refinancování úvěrů.
2. Prostřednictvím účinných systémů je zajišťována průběžná správa a sledování různých portfolií a expozic, s nimiž je spojeno úvěrové riziko, včetně identifikování a řízení problematických expozic a zajišťování odpovídajících úprav v ocenění, zejména opravných položkách u rozvahových aktiv se sníženou hodnotou, a rezerv k expozicím, které jsou podrozvahovými položkami.
3. Diverzifikace portfolií s úvěrovým rizikem zohledňuje celkovou úvěrovou strategii včetně cílových trhů.

1.1.1 _____

²³ Vytvořeno na základě materiálů ČNB.

Tržní riziko

Banka vytváří a udržuje zásady a postupy pro řízení míry tržního rizika včetně vyhodnocování či měření všech jeho významných zdrojů a dopadů.

Operační riziko

1. Banka vytváří a udržuje zásady a postupy pro vyhodnocování a ovlivňování míry podstupovaného operačního rizika, včetně zohlednění málo častých významných událostí přičemž banka stanoví, co tvoří operační riziko pro účely těchto zásad a postupů, a to v souladu s nařízeními ČNB.
2. Banka vytvoří a udržuje plány pro mimořádné situace včetně situací havarijních a krizových (dále jen „krizové situace“) a pro obnovu činností
  - a) k zajištění schopnosti průběžně vykonávat činnosti, a
  - b) k limitování ztrát v případě významného narušení činností (dále jen „pohotovostní plány“).

Riziko likvidity

Pro účely řízení rizik likvidity se rozumí:

- a) likvidní pozici banky nebo družstevní záložny přebytek nebo nedostatek (stav) zdrojů v rámci stanovených časových pásem,
- b) čistým peněžním tokem rozdíl mezi přílivem a odlivem peněžních prostředků, a
- c) scénářem pro řízení rizika likvidity soubor vnitřních předpokladů, například předpoklad vývoje struktury aktiv, závazků a podrozvahových položek, a vnějších předpokladů, například předpoklad vývoje na mezibankovním trhu a

---

vývoje platební schopnosti jednotlivých států, na jejichž základě banka nebo družstevní záložna odhaduje očekávaný čistý peněžní tok a dále souhrn následných kroků banky nebo družstevní záložny za účelem odpovídajícího pokrytí očekávaného peněžního toku.

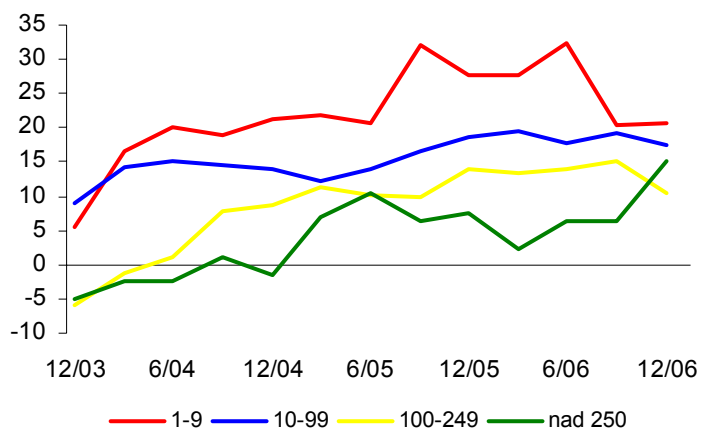
2. Banka nebo družstevní záložna vytvoří a udržuje zásady a postupy pro průběžné a prognostické (*forward-looking*) měření a řízení čisté likvidní pozice.

3. Banka nebo družstevní záložna vytvoří a udržuje plány pro mimořádné krizové okolnosti, zejména pro případ krize likvidity.

1.15 Dynamika úvěrového vývoje

(čtvrtletní data, meziroční růst úvěrů podnikům podle počtu zaměstnanců v %)

Pramen: ČNB (CRÚ)

1.16 Anketa mezi českými bankami

1.16.1 Dotaz

Následujícím dotazem byly osloveny všechny banky na trhu České republiky.

„Dobry den,

v rámci svého studia na VSE bych mapuji dopad implementace standardu BASEL II na uverovani malých a středních podniku.

Obracim se na Vas proto s zadosti o nasledujici informaci:

- jake jsou soucasne požadavky banky na poskytnutí informací o podniku pro schvaleni uveru

- popis zmen, ktere Vase banka ocekava pri poskytovani uveru malým a středním podnikum ve vztahu k BASEL II (zmena struktury vyžadovanych informací, uroková mira, proces poskytovani, monitorovani behem zivotního cyklu projektu)

Uvitam pripadne i jakekoli dalsi informace, ktere se tohoto tematu tykaji.

Soucasne bych Vas rad pozadal i o predbezny souhlas s vyuzitim techto informací pro universitni potreby.

Dekuji a preji krasny den

Karel Matejka“

Pouze následující odpověděli:

1.16.2 ČSOB

Od: "INFO" <INFO@CSOB.cz>
Předmět: 37225 - odpověď: Dopad BASEL II na uverovani malych a strednich podniku
Datum: Mon, 26 Feb 2007 20:11:52 +0100
Komu: "Matejka Karel Ing." <xmatk02@vse.cz>

Vazeny pane Matejko,

veskere zverejnovane informace o cinnosti CSOB a podnikatelskych uverech je mozne nalezt na nasich webovych strankach www.csob.cz. Dalsi informace tykajici se poskytovani uveru pro podnikani Vam muzete poskytnout pouze na pobocce CSOB nebo prostrednictvim oddeleni tiskoveho mluvciho.

V pripade dalsich dotazu nebo pripominek se prosim obratte na nize uvedene kontakty.

S pozdravem a uctou

Jan Jezek

Ceskoslovenska obchodni banka, a. s.
Klientské centrum

Infolinka: 800 110 808 (0 - 24 h)
(ze zahr.: +420 495 800 101)
e-mail: info@csob.cz
<http://www.csob.cz/>

1.16.3 Česká spořitelna a.s.

Od: CEN 5310, NAPIŠTE NÁM <csas@csas.cz>
Předmět: RE: Dopad BASEL II na uverovani malych a strednich podniku
Datum: Mon, 26 Feb 2007 18:03:22 +0100
Komu: "Matejka Karel Ing." <xmatk02@vse.cz>

Vážený pane Matějko,

je mi líto, sféra Vašeho zájmu patří mezi druh informací, které jsou považovány za interní, jejichž obsah není možno tímto způsobem zveřejňovat. Rovněž nemáme technické a kapacitní možnosti k podpoře při kompletaci Vaší práce. Doporučuji Vám čerpat z veřejně dostupných pramenů, jako jsou informace na www.csas.cz.

Věřím, že budete mít pro uvedené stanovisko pochopení a přeji Vám mnoho studijních úspěchů.

S přáním příjemného dne

Ing. Vladimíra Raclavská
Klientské centrum České spořitelny
<mailto:csas@csas.cz>

1.16.4 Českomoravská záruční a rozvojová banka, a. s.

Od: Rajdl Lubomír Ing. CSc. <RAJDL@cmzrb.cz>
Předmět: FW: Dopad BASEL II na uverovani malych a strednich podniku
Datum: Tue, 27 Feb 2007 11:27:26 +0100
Komu: <xmatk02@vse.cz>

Dobrý den,

rozsah informací vyžadovaných v žádosti o úvěr je uvčden na web banky (www.cmzrb.cz) v části " Formuláře " (horní lišta) a odráží již požadavky vyplývající z Basel 2.

S pozdravem

Ing. Lubomír Rajdl
Českomoravská záruční a rozvojová banka, a. s.

1.16.5 BAWAG

Od: "Lambert, Martina" <Martina.Lambert@bawag.cz>
Předmět: FW: Dopad BASEL II na uverovani malych a strednich podniku
Datum: Fri, 2 Mar 2007 16:19:09 +0100
Komu: "xmatk02@vse.cz" <xmatk02@vse.cz>

Vazeny pane Matejko,

Dekujeme, ze jste se se svym dotazem obratil na BAWAG Bank.

K Vasemu dotazu Vam za BAWAG Bank mohu sdelit to, ze implementace Basel II je v koncernu BAWAG ve stadiu přípravy, v roce 2007 uplatňuje BAWAG Bank CZ Basel I. S ohledem na tuto skutečnost Vám nemůžeme poskytnout požadované informace.

S pozdravem

Martina Lambert
Head of Communications & Marketing
BAWAG Bank CZ a.s.
Vaclavske nam. 40
CZ 110 00 Praha 1
Tel.: +420 224 406 233

Fax: +420 224 406 483
martina.lambert@bawag.cz
www.bawag.cz